

Διαδρομές στον Ελικώνα

ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ

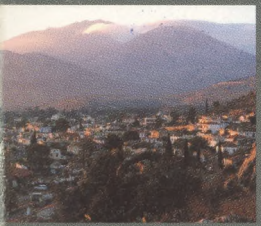

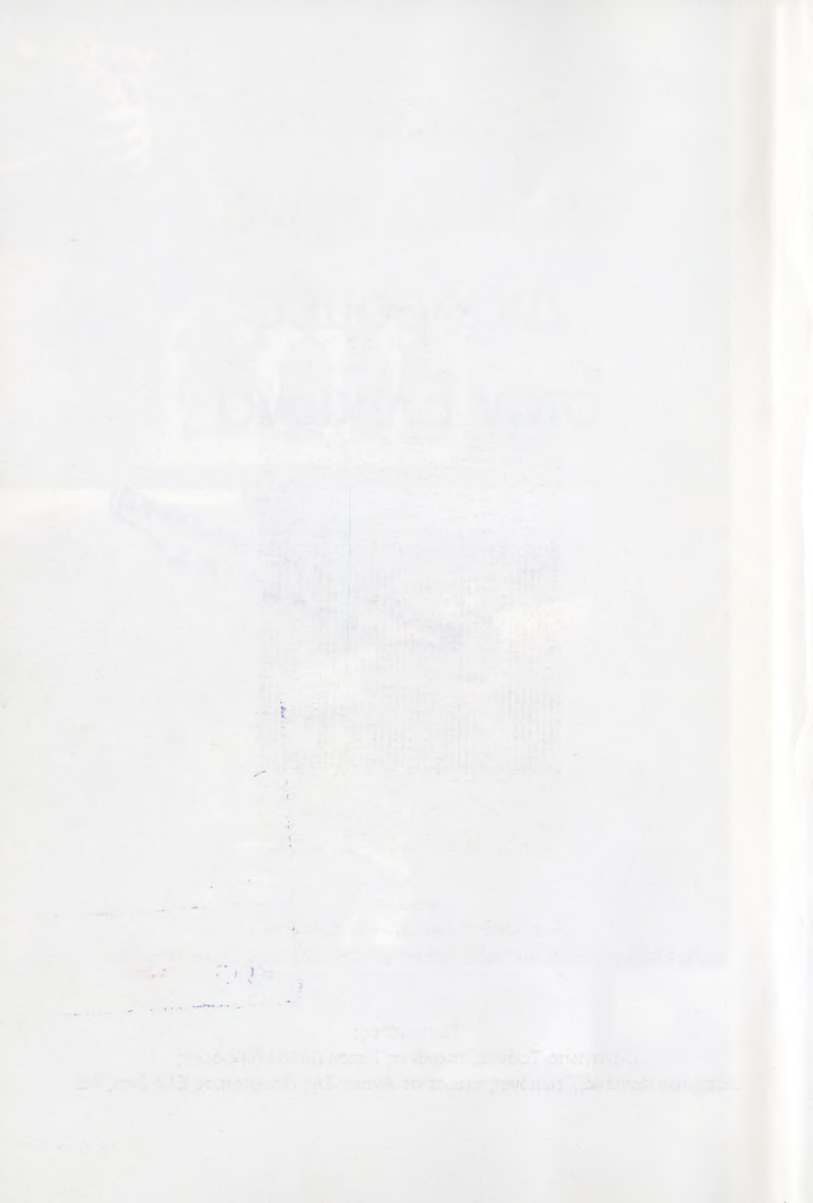

Διαδρομές στον Ελικώνα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Διαδρομές στον Ελικώνα

Φωτογραφίες
Γιώργος Κατσάγγελος
Επίκουρος Καθηγητής Σχολής Καλών Τεχνών ΑΠΘ

ΑΡΕ: 36021
Π
938.914
ΤΑΣ: Β
ΚΩΞ 24053

Κείμενα
Αναστασία Βαλαβανίδου, Αρχιτέκτων
Όλγα Ιακωβίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Γεωπονίας ΑΠΘ

Συνεργάτες:
Παναγιώτα Τσάντα, Υπεύθυνη Τύπου Δήμου Λιβαδειάς
Βαρβάρα Κοντελέ, Γεωπόνος Εταιρείας Ανάπτυξης Προστασίας Ελικώνας ΑΕ

Copyright: Αναστασία Βαλαβανίδου

Επιμέλεια έκδοσης: Αναστασία Βαλαβανίδου
Γραφιστική επιμέλεια: Θωμάς Γκινούδης
Καλλιτεχνική επιμέλεια: Γιώργος Κατσάγγελος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ελικώνας 8

Ο Ελικώνας στην μυθολογία .. 11

Αρχαιολογικός περίπατος 15
- Πρώτοι κάτοικοι
- Θεσπιές
- Το άλσος των μουσών
- Θίσβη
- Τίφα
- Αλίαρτος
- Κωπαΐδα
- Κορώνεια
- Λιβαδειά
- Χαιρώνεια

Ανακαλύπτοντας το βουνό 25
- Γενικά
- Περιήγηση
- Κατασκήνωση
- Ιππικός τουρισμός

Η οικονομία του Τόπου 31

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά . 37

Η βιομηχανική κληρονομιά ... 41

Διαδρομές στα μοναστήρια ... 45
- Ιερά Μονή Οσίου Λουκά
- Ιερά Μονή Οσίου Σεραφείμ
- Ιερά Μονή Μακαριώτισσας
- Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Υψηλάντη
- Ιερά Μονή Ταξιαρχών
- Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας

Ο τόπος και οι άνθρωποι 53
- Η περιοχή του Ελικώνα και της Λιβαδειάς μέσα από τα μάτια των περιηγητών
- Φεστιβάλ Δημοτικού Τραγουδιού
- Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο Λιβαδειάς
- Γαστρονομική Διαδρομή στον Ελικώνα

Πανηγύρια στον Ελικώνα 59

Περίπατος στη Λιβαδειά 61
- Γενικά
- Σημαντικές Γιορτές στη Λιβαδειά
- Πνευματική ζωή
- Αξιοθέατα Λιβαδειάς

Οι Δήμοι του Ελικώνα 73

Ο Δήμος Λιβαδειάς και η Εταιρεία Ανάπτυξης Προστασίας Ελικώνας Α.Ε., εδώ και 6 χρόνια προσπαθούν να δημιουργήσουν τις συνθήκες αλλά και την κατάλληλη υποδομή για την ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού, ο οποίος θα εστιάζεται στην αξιοποίηση του φυσικού κάλλους της περιοχής, στην τοπική παράδοση και στη φυσιογνωμία του βουνού, των οικισμών και των ανθρώπων του.

Ο οδηγός με τον τίτλο Διαδρομές στον Ελικώνα έρχεται να καλύψει την ανάγκη για ένα εύχρηστο βιβλίο, το οποίο θα δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες, χάρτες και τηλέφωνα για τις προσφερόμενες δραστηριότητες και εξυπηρετήσεις στο ορεινό συγκρότημα.

Στις σελίδες του παρουσιάζονται όλες οι πλευρές του βουνού που μπορεί να αναζητήσει ένας επισκέπτης με εναλλακτικά ενδιαφέροντα: χώροι φυσικού κάλλους και πολιτισμού, αρχαιολογικά και θρησκευτικά μνημεία, γαστρονομικές εμπειρίες καθώς και το ανθρώπινο δυναμικό του Ελικώνα.

Χρήστος Παλαιολόγος
Δήμαρχος Λεβαδέων
Πρόεδρος Εταιρείας Ανάπτυξης Προστασίας Ελικώνας ΑΕ

ΕΛΙΚΩΝΑΣ

Η πρώτη γραπτή πηγή που αναφέρεται στο ορεινό σύμπλεγμα του Ελικώνα προέρχεται από τον ποιητικό λόγο. Το έργο Θεογονία του καταγόμενου από την Άσκρη, ποιητή Ησίοδου (τέλος 8ου π.Χ. αι.-αρχές 7ου π.Χ. αι.), το οποίο αφηγείται τη γενεαλογία των θεών και τις καταβολές των στοιχείων του κόσμου, ξεκινά με επίκληση των Ελικωνιάδων Μουσών, υμνώντας παράλληλα τις πηγές του υγρού στοιχείου που θεωρείται αρχή της ίδιας της ζωής.

Προτομή του Ησίοδου.

Ο Ελικώνας είναι ένα ορεινό σύμπλεγμα στο δυτικό μέρος του νομού Βοιωτίας. Το όνομα Ελικώνας, οφείλεται στην ελικοειδή διάταξη των βουνοκορφών του.

Ο Ελικώνας δεν αποτελεί ένα αυτόνομο βουνό με μια κορυφή αλλά συνίσταται από σχεδόν ανεξάρτητους ορεινούς όγκους που συνενώνονται με χαμηλώματα ύψους 500-700 μ. Έτσι ο Ελικώνας καλύπτει μια μεγάλη έκταση και εκτείνεται σε μήκος 35 χλμ και πλάτος περίπου 30 χλμ.

Από τις κορυφές του Ελικώνα, ψηλότερη είναι η Παλιοβούνα (1748 μ.) και μετά ακολουθεί η Τσίβερι (1563 μ.) Στα ΒΔ συναντάμε τα όρη Μεγάλη Λούτσα (1549 μ.), Ξεροβούνι και Κολέδες (1487 μ.). Στα ανατολικά εκτείνεται η οροσειρά Μοτσάρα με κορυφή τον Ζαγαρά ή Μεγάλη Τσούκα (1512 μ.), η οποία κατά την αρχαιότητα θεωρούνταν ο καθαυτός Ελικώνας. Στις ανατολικές πλαγιές του Ζαγαρά εκτείνονταν το «άλσος των Μουσών» όπου υπήρ-

Ξωκλήσι στο Παμπλούκι.

Ο Ελικώνας από το Στείρι.

χε και ο βωμός του Ελικώνιου Διός.

Οι είκοσι οικισμοί που αναπτύσσονται στις πλαγιές του Ελικώνα από δυτικά προς τα ανατολικά είναι: Το Δίστομο, το Στείρι, το Κυριάκι, η Ανάληψη, ο Ελικώνας, το Λαφύστι, ο Άγιος Γεώργιος, η Αγία Τριάδα, η Αγία Άννα, ο Πρόδρομος, η Δόμβραινα, η Θίσβη, η Κορώνεια, ο Υψηλάντης, το Σωληνάρι, η Πέτρα, η Αλίαρτος, το Μαυρομάτι, το Νεοχώρι και οι Θεσπιές.

Ο συνολικός πληθυσμός του νομού Βοιωτίας, συμπεριλαμβανομένης και της της πρωτεύουσάς του, της Λιβαδειάς, που βρίσκεται στις βόρειες υπώρειες του δυτικού Ελικώνα, είναι 134.108 κάτοικοι.

Ελικώνας.

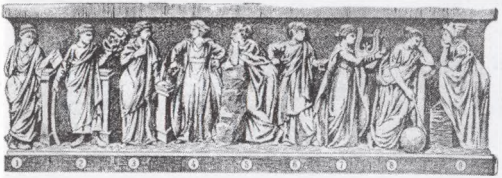

Η Κοιλάδα των Μουσών

Ο ΕΛΙΚΩΝΑΣ ΣΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Κατά τη μυθολογία ο Ελικώνας και ο Κιθαιρώνας ήταν αδελφοί από

Οι Εννέα Μούσες

τους οποίους ο πρώτος είχε χαρακτήρα πράο και καλό ενώ ο δεύτερος είχε χαρακτήρα κακό και οξύθυμο. Στην προσπάθεια του Κιθαιρώνα να δολοφονήσει τον αδελφό του γκρεμίζοντας τον από ένα ψηλό βράχο τα δυο αδέλφια σκοτώθηκαν μαζί. Οι θεοί τους μετέτρεψαν σε βουνά, και τιμώρησαν τον Κιθαιρώνα καθιστώντας τον κατοικία των Ερινυών ενώ αντίθετα τον Ελικώνα κατοικία των Μουσών.

Έτσι ο Ελικώνας, απετέλεσε κατά την αρχαιότητα την κατοικία των Μουσών, θεοτήτων που εκπροσω-

Ο Ελικώνας από το μοναστήρι του Οσίου Λουκά.

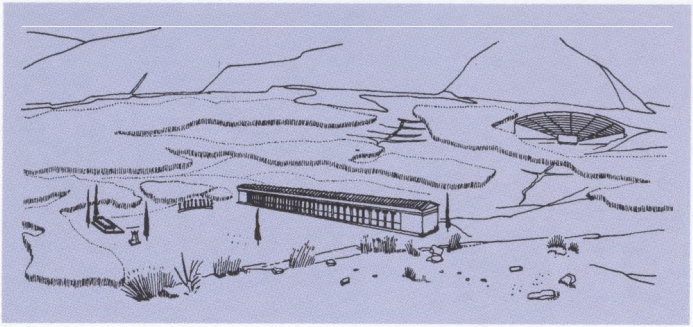

Ο δρόμος για την Κοιλάδα των Μουσών.

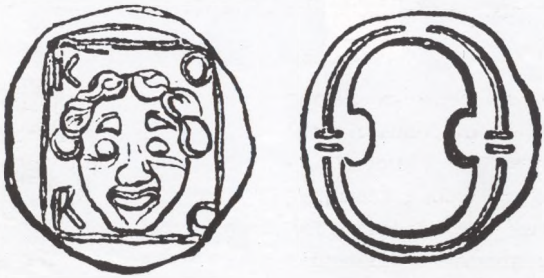
πούσαν τις ευγενείς εκδηλώσεις της ζωής του ανθρώπου. Η Κλειώ προστάτιδα της Ιστορίας, η Ευτέρπη της λυρικής ποίησης, η Θάλεια της κωμωδίας και της βουκολικής ποίησης, η Μελπομένη της τραγωδίας, η Τερψιχόρη του χορού και της χορικής ποίησης, η Ερατώ της ερωτικής ποίησης, η Πολύμνια της θρησκευτικής ποίησης, η Ουρανία της αστρονομίας και η Καλλιόπη της επικής ποίησης. Στον γάλλο αρχαιολόγο P.Bonnard, οφείλουμε την αναπαράσταση των κτιριακών εγκαταστάσεων στην κοιλάδα των Μουσών κατά τον 2ο προχριστιανικό αιώνα. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται θέατρο, στοά -όπου υπήρχαν αναθήματα, η θέση των αγαλμάτων των Μουσών καθώς και του βωμού που ήταν αφιερωμένος σ' αυτές.

Αρχαίο νόμισμα Βοιωτίας.

Αναπαράσταση της Κοιλάδας των Μουσών, κατά P. Bonnard.

Αρχαίο νόμισμα Κορώνειας.

Ο πύργος της Θίσβης.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

Πρώτοι κάτοικοι

Τα πρώτα ίχνη κατοίκησης στην περιοχή του Ελικώνα χρονολογούνται στην νεολιθική περίοδο από όστρακα -θραύσματα αγγείων- που βρέθηκαν στους οικισμούς Θεσπιές και Κορώνεια καθώς και στο κάστρο Χορσιών. Γνωστά επίσης από την προϊστορική εποχή είναι και τα δυο επίνεια της Θίσβης, Άγιος Ιωάννης και Βαθύ.

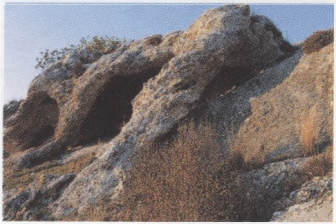
Οι οικισμοί των αρχαίων χρόνων αναπτύσσονται στα παράλια του Κορινθιακού κόλπου και στις όχθες της λίμνης. Στα νότια της αποστραγγισμένης πλέον λίμνης Κωπαΐδας και ΒΑ του σημερινού οικισμού Μαυρομάτι, έχει εντοπιστεί η θέση του ιερού του ογχήστιου Ποσειδώνα, στο άλσος του οποίου αναφέρονται στίχοι από το ομηρικό έπος της Ιλιάδας.

Θεσπιές

Νοτιοδυτικά των σημερινών Θεσπιών σώζονται οικοδομικά λείψανα της αρχαίας πόλης Θέσπια, η οποία βρισκότανε σε αντιπαλότητα με την Θήβα, όπως και η αρχαία Πλάταια, μάλλον εξαιτίας της φυλετικής διαφοράς των κατοίκων της, όπως υποθέτει ο Παυσανίας.

Σύμφωνα με τον τελευταίο, θρακικά φύλα από την περιοχή των Πιερίων ορέων είχαν μεταφερθεί στον ορεινό όγκο του Ελικώνα, στις παραδόσεις των οποίων οφείλεται η λατρεία των μουσών και μια σειρά από κοινά τοπωνύμια, που συνάντησε στα δυο όρη.

Η Θέσπια και οι Πλαταιές ήταν οι δυο βοιωτικές πόλεις που στα μηδικά χρόνια αντιστάθηκαν στους πέρσες, και οι 700 Θεσπιείς έπεσαν πολεμώντας μαζί με τους 300 του Λεωνίδα.

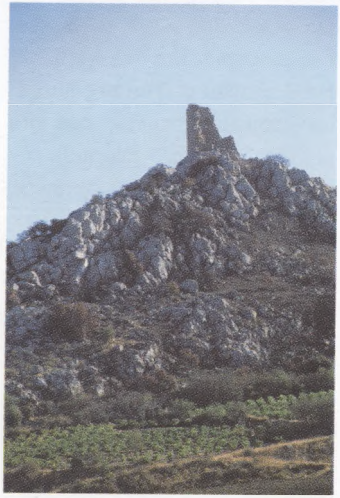

Σπήλαια στην Θίσβη.

Στα χρόνια του Στράβωνα, οι Θεσπιές και η Τανάγρα ήταν οι μόνες βοιωτικές πόλεις που συνέχιζαν να ανθούν. Οι Θεσπιές επέζησαν και στα ρωμαϊκά χρόνια οπότε το άλσος των μουσών ήταν το κυρίαρχο κέντρο της περιοχής.

Ερείπια πύργων στις κορυφές της Κοιλάδας των Μουσών.

Η Ακρόπολη της Άσκρης.

Μέσα στο άλσος των μουσών σώζονται μέχρι σήμερα εξωκλήσια τα οποία δηλώνουν σε συνδυασμό με ερείπια μεσαιωνικών κάστρων την διαχρονική παρουσία του ανθρώπου στην περιοχή.

Το άλσος των Μουσών

Το άλσος των μουσών βρίσκεται στο δυτικό άκρο της κοιλάδας του στεγνού σήμερα ποταμού Περμησσού ή Τερμησσού. Η κοιλάδα είναι περίκλειστη από τα νότια από τις δυο κορυφές του Ελικώνα, το Μαραντάλι και τον Ζαγαρά και από τα βόρεια από την ακρόπολη της Άσκρης στην κορυφή της οποίας σώζεται τετραγωνικής κάτοψης πύργος. Πρόκειται για οχυρό διαστάσεων 7,70x7,70 μ., στο ισόγειο του οποίου έχουν αναγνωρισθεί τρεις αποθηκευτικοί χώροι. Στο κέντρο σχεδόν της κοιλάδας ρέει η πηγή Αγανίππη, και στις πλαγιές της Μοτσάρας σώζεται το Κρύο Πηγάδι, η αρχαία Ιπποκρήνη, το νερό της οποίας ήρθε στην επιφάνεια από την οπλή του φτερωτού αλόγου Πήγασος.
Η κοιλάδα σήμερα είναι κατάφυτη από αμπέλια, ελιές και λίγα οπω-

Η Κοιλάδα των Μουσών.

ροφόρα ενώ σε διάφορα σημεία της σώζονται τοπωνύμια, που αναφέρονται σε περισσότερα από δέκα εξωκλήσια, που υπήρχαν διάσπαρτα στην κοιλάδα. Στις θέσεις των περισσοτέρων από αυτά έχουν σήμερα ξανακτιστεί προσκυνητάρια, ενώ το ξωκλήσι της Αγίας

Οχυρωματικός περίβολος στην Θίσβη.

Παρασκευής έχει ανακαινιστεί εκ βάθρων, και στην περιοχή του γίνεται μεγάλο πανηγύρι.

Το ξωκλήσι της Αγίας Τριάδας είχε χτιστεί ακριβώς πάνω από το βωμό των Μουσών, μέσα στο ελικώνιο άλσος και για αυτό κατεδαφίστηκε με το ξεκίνημα των ανασκαφών του 1890 όπως άλλωστε και το παρακείμενο εκκλησάκι της Αγίας Αικατερίνης.

Θίσβη

Το τείχος της αρχαίας Θίσβης σώζεται σε πολλά σημεία περιμε-

Αρχαιολογικός χώρος Θίσβης.

τρικά του σημερινού οικισμού. Το μεγάλο πάχος του (2,30 μ.), δημιουργείται από δυο παρειές κατασκευασμένες από ισοδομικές λαξεμένες λιθοδομές, των οποίων το ενδιάμεσο κενό γεμίζεται με κονίαμα και μικρότερους λίθους. Στην βαλτώδη κάποτε πεδιάδα νότια του οικισμού ο Παυσανίας κατέγραψε την ύπαρξη χτιστού διαδρόμου που κατέληγε στο λιμάνι. Το τείχος αυτό έφερε δυο θυρίδες και λειτουργούσε σαν φράγμα διοχετεύοντας το νερό άλλοτε στα ανατολικά και άλλοτε στα δυτικά

της πεδιάδας. Έτσι καλλιεργούνταν περιοδικά η γη ανάμεσα στον οικισμό και την θάλασσα. Την ίδια κατασκευή καταγράφει στο ταξίδι του ο Leake, σημειώνοντας ότι στην εποχή του οι θυρίδες είχαν πάψει να λειτουργούν και τα νερά είχαν συγκεντρωθεί στο δυτικό μέρος.

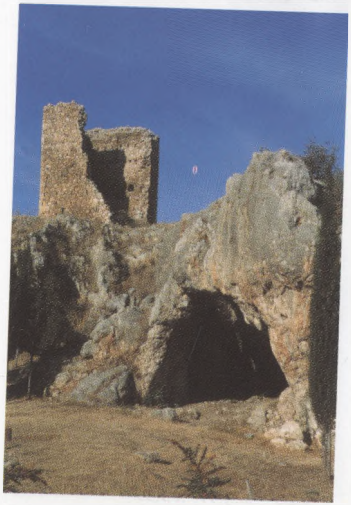
Η ύπαρξη μυκηναϊκών τάφων στη Θίσβη είναι γνωστή από τις αρχές του 20ου αιώνα ενώ τα ευρήματα της γεωμετρικής εποχής από το τέλος του 19ου αιώνα. Στο λόφο δεξιά του σημερινού χωριού, διακρίνεται το Νεόκαστρο - οχυρωτικός περίβολος με οκτώ πύργους, του 4ου π.Χ. αιώνα- ενώ βόρεια του χωριού σε λόφο δεσπόζει η Ακρόπολη (στο Παλαιόκαστρο) με τμήματα τείχους και της προκλασσικής εποχής.

Τίφα

Η αρχαία Τίφα, βρισκόταν στα ανατολικά του κόλπου της Δόμβραινας κοντά στην σημερινή Αλυκή, για τους κατοίκους της οποίας ο Παυσανίας παρατηρούσε ότι «από παλιά καυχώνται πως στα ναυτικά είναι ικανότεροι ανάμεσα στους Βοιωτούς και διατηρούν την ανάμνηση ενός ντόπιου Τίφυ που είχε προτιμηθεί να γίνει κυβερνήτης της Αργούς. Δείχνουν και μια θέση μπροστά στην πόλη τους, όπου λέει πως η Αργώ είχε προσαρμοσθεί γυρίζοντας πίσω από τη Χώρα των Κόχλων».

Στη νοτιοδυτική Βοιωτική παραλία, σε ύψωμα που δεσπόζει της παραλίας Σαράντι, διακρίνονται τα ερείπια του κάστρου των Χορσιών. Η αρχαία πόλη βρίσκεται δυτικά του οικισμού Πρόδρομος, στο όνομα του οποίου επέζησε το αρχαίο τοπωνύμιο. Οι πολύχρονες μελέτες κυρίως του J. Fossey

Μεσαιωνικός πύργος στον δρόμο από Αλίαρτο για Λιβαδειά.

στις Χορσιές έφεραν στο φως - πέρα από τα δεδομένα της οχύρωσης κυκλώπειας και κλασσικής- ένα υφαντουργείο των ελληνιστικών χρόνων τριών δωματίων με λαξεμένες λεκάνες σε φυσικό βράχο που προορίζονταν για βαφές υφαντών. Η καταγραφή παράλληλα γεωργικών προϊόντων, όπως ελιές, αμπέλια και σιτηρά αποδεικνύει τη συνέχεια της οικονομικής ιστορίας της πόλης διαχρονικά. Στα όρια με τη Φωκίδα οι Χορσιές είχανε τον ρόλο των φυλάκων των συνόρων της Βοιωτικής επικράτειας.

Αλίαρτος

Η αρχαία Αλίαρτος βρισκόταν σε περιοχή ανάμεσα στον σιδηροδρομικό σταθμό της Αλιάρτου και στην εθνική οδό Λιβαδειάς-Θήβας. Τμήματα του αρχαίου τείχους είναι μέχρι σήμερα ορατά. Η ύπαρξη της πόλης βεβαιώνεται στα ομηρικά χρόνια καθώς αναφέρεται μαζί με την Κορώνεια στα

Αρχαίο νόμισμα Αλιάρτου.

ομηρικά έπη, ενώ από τα μυκηναϊκά χρόνια σώζεται τμήμα κυκλώπειου τείχους. Μέσα στην ακρόπολη της ανασκάφηκε ναός της Αθηνάς. Η πόλη καταστράφηκε ολοσχερώς από τους ρωμαίους εξαιτίας της συμμαχίας της με τους μακεδόνες.

Στην πορεία προς τα δυτικά συναντάμε το όρος Τιλφούσιο ενώ στα βόρεια της εθνικής οδού Θηβών-Λιβαδειάς βρέθηκαν λείψανα του ναού του Τιλφουσίου Απόλλωνα, πολύ κοντά στο εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.

Κωπαΐδα

Η Κωπαΐδα, μας είναι γνωστή ήδη από την Ιλιάδα, όπου αναφέρεται ως Κηφισίδα λίμνη. Μετά την πρόσφατη αποξήρανση της λίμνης στις αρχές του 20ου αιώνα, αποκαλύφθηκαν μια σειρά από αποστραγγιστικά έργα τα οποία αποδίδονται στους Μινύες. Τα έργα αυτά συνιστούσαν κυρίως έργα διευθέτησης της κοίτης ρεμάτων και ποταμών ώστε αυτοί να εκτρέπονται σε καταβόθρες και να μην απολήγουν στην πεδιάδα πλημμυρίζοντας την. Παράλληλα φρόντιζαν να καθαρίζουν τακτικά τα στόμια από τις καταβόθρες αλλά και

Ιστορικός εξοπλισμός από τις νεώτερες εργασίες αποξήρανσης της Κωπαΐδας.

για την εκσκαφή και συντήρηση μεγάλων αγωγών μέσω των οποίων τα αναβλύζοντα νερά της πεδιάδας κατευθύνονταν στις καταβόθρες και από κει στις ακτές του Ευβοϊκού κόλπου.

Κορώνεια

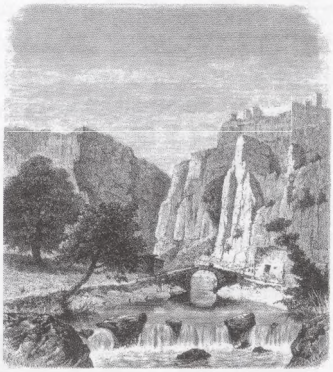
Αφήνοντας την εθνική οδό Θήβας-Λιβαδειάς και πηγαίνοντας νότια προς την Αγία Άννα, ο δρόμος κυλάει παράλληλα με το ρέμα της Πόντσας, τον αρχαίο ποταμό Φάλαρο. Σε λόφο, ανατολικά της κοιλάδας του Φάλαρου βρίσκεται η ακρόπολη της αρχαίας Κορώνειας, με το γειτονικό ιερό της Ιτωνίας Αθηνάς, δίπλα στο οποίο έρεε ο ποταμός Κουάριος. Το ιερό ήταν αφιερωμένο σε μια πολεμοχαρή εκδοχή της θεάς Αθηνάς, η οποία απεικονίζεται πάνοπλη και στα ιστορικά χρόνια αποτέλεσε το θρησκευτικό και πολιτικό κέντρο όλων των Βοιωτών.

Στην ευρύτερη περιοχή της κεντρικής πηγής νερού, της Πόντσας, που τροφοδοτεί μέχρι σήμερα το ποτάμι και βρίσκεται κοντά στο ξωκλήσι των Ταξιαρχών

Ερείπια αρχαίου κτίσματος στο κεφαλάρι Πόντζα.

τοποθετείται η θέση του αρχαίου ιερού του Ηρακλή Χάροπα. Από αυτό άλλωστε προέρχονται τα αρχιτεκτονικά μέλη που σώζονται εντοιχισμένα στις τοιχοποιίες και στα λιθόκτιστα πεζούλια του περιβόλου της εκκλησίας, ενώ απελευθερωτικές επιγραφές από το ίδιο ιερό σώζονται ενσωματωμένες στις τοιχοποιίες του καθολικού της μεταβυζαντινής μονής της Αγίας Παρασκευής που βρίσκεται πολύ κοντά στην σημερινή Κορώνεια.

Έρκυνα, χαρακτικό από το ταξίδι του H. Belle (1862).

Λιβαδειά

Κατά την αρχαιότητα, σύμφωνα με την παράδοση, η πόλη ήταν κτισμένη σε λόφο και ονομαζόταν Μίδεια. Ονομάστηκε Λεβάδεια από τον Αθηναίο Λέβαδο, που μετέφερε την πόλη στην πεδιάδα. Η πόλη ήταν γνωστή στην αρχαιότητα κυρίως για το Μαντείο του Τροφωνίου Διός, το οποίο, δεν έχει μέχρι σήμερα εντοπισθεί. Το Μαντείο ήταν κοντά στις πηγές Μνήμη και Λήθη αντίστοιχα σήμερα Κρύα και Χλιά. Η εποχή ακμής του Μαντείου, ενός από τα πέντε σημαντικότερα στον αρχαιοελληνικό κόσμο, εντοπίζεται στον 2ο μ.Χ. αιώνα.

Η πόλη διασχίζεται από τον ποταμό Έρκυνα, ο οποίος οφείλει το όνομα του στην Κόρη Έρκυνα, φίλη της Κόρης της Δήμητρας. Η Κόρη Έρκυνα έπαιζε στις βραχώδεις σπηλιές με μια χήνα, η οποία κρύφτηκε κάτω από μια πέτρα. Η Έρκυνα σήκωσε την πέτρα για να σώσει την χήνα της και από εκεί ανάβλυσε νερό το οποίο τροφοδοτεί τον ποταμό. Όταν ο Παυσανίας επισκέφτηκε την περιοχή, στην όχθη του ποταμού υπήρχε ναός της Έρκυνας μέσα στον οποίο υπήρχε άγαλμα που απεικόνιζε την Έρκυνα με μια χήνα στην αγκαλιά της.

Στα βυζαντινά χρόνια η πόλη ταλαιπωρείται από συχνές βαρβα-

ρικές επιδρομές, μέχρι τον 12ο αιώνα, οπότε ζει μια δεύτερη περίοδο οικονομικής και κοινωνικής ακμής, κυρίως χάρις στην καλλιέργεια του μεταξιού. Από τις αρχές του 13ου μέχρι και τα μέσα του 15ου αιώνα, η Λιβαδειά περιέρχεται κατά σειρά στην κατοχή των Φράγκων, των Καταλανών και των Βενετών. Στα χρόνια των Καταλανών ανάγεται το μεγαλύτερο τμήμα του τείχους της πόλης, το παλαιότερο τμήμα του οποίου χρονολογείται στα πρώτα βυζαντινά χρόνια. Από τους επτά αρχικά πύργους σήμερα σώζονται τρεις. Ένας από αυτούς βρίσκεται στην περιοχή της Κρύας και πρόσφατα αναστηλώθηκε.

Στην συνέχεια η πόλη εντάσσεται στο σαντζάκι των Τρικάλων, υπό την κυριαρχία των Οθωμανών. Κατά τον 17ο αιώνα, οπότε χαρακτηρίζεται βακούφι της Μέκκας, αρχίζει και πάλι να αναπτύσσεται και γίνεται σημαντικό εμπορικό κέντρο της περιοχής. Στην διάρκεια του 18ου αιώνα η ανάπτυξη αυτή φθάνει στο ανώτατο σημείο της, ώστε ολόκληρη η περιοχή της Βοιωτίας να ονομάζεται στους χάρτες και στα κείμενα της εποχής «χώρα της Λιβαδειάς». Η Λιβαδειά, πρωτοστατεί στον αγώνα της Ρούμελης για την απελευθέρωση της από τους Τούρκους, που έγινε το 1829 μετά την μάχη της Πέτρας. Στα χρόνια που ακολουθούν η πόλη γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη και οικονομική ευρωστία που στηρίζεται στην παραγωγή, το εμπόριο και την επεξεργασία του βαμβακιού. Το νερό –ο λευκός άνθρακας του 19ου αιώνα– άφθονο στο κέντρο της πόλης και γίνεται η κινητήρια δύναμη για μεγάλο αριθμό εργαστηρίων και βιομηχανιών.

Χάρτης του M. A. Baudrand (1716).

MEA
DO
NE
LA JANNA
le Golfe de Lepante
le Golfe de Patras
Patras
Naples
Golfe de
Colochine
le Golfe de
Malvasie
Modon
Dragonniere I.
Falconera I.
Antimilo I.
Cerigo
Schiopata
Sapienza I.
Zante
Cephalonie
Ithaque
Corfou
Fano
Paxo
Sainte Maure
Arcadia
Romanie

Το Παμπλούκι.

ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΣ ΤΟ ΒΟΥΝΟ

Σύμφωνα με τον Παυσανία, ο Ελικώνας αποτελεί ένα από τα πιο πλούσια σε ποικιλία βλάστησης βουνά του ελληνικού χώρου. Κατά τον ίδιο συγγραφέα ο Ελικώνας είναι ένα βουνό που «δεν βοηθάει» τον θάνατο καθώς στις πλαγιές του φύονται κάθε λογής βοτάνια, αντίδοτα τα περισσότερα στα διάφορα θανατηφόρα δηλητήρια.

Ο Παυσανίας δεν κάνει αναφορά στα δάση του Ελικώνα παρά μόνο στα «ήμερα» δένδρα που προσφέρουν καρπούς σε ανθρώπους και ζώα, αποδίδοντας έτσι στο βουνό το χαρακτήρα του «ήμερου» και «ήρεμου».

Η μεγάλη έκταση του συγκροτήματος και η διαφοροποίηση του τοπίου από ορεινό στα δυτικά, σε πεδινό στα ανατολικά και παραθαλάσσιο στα νότια δίνει στον Ελικώνα μια μεγάλη ποικιλία τόπων φυσικού κάλλους. Στις περιοχές με όψη προς τον Κορινθιακό κόλπο η βλάστηση περιορίζεται σε συστάδες αείφυλλων και πλατύφυλλων, οι οποίες σε συνδυασμό με τη θέα του υγρού στοιχείου που προσφέρει ο Κορινθιακός κόλπος αποτελούν την μια όψη του Ελικώνα.

Η περιοχή που ξεχωρίζει είναι η θέση Παμπλούκι με όψη προς τον κόλπο της Ζάλτσας και τους υπόλοιπους δαντελωτούς σχηματισμούς που δημιουργεί ο συνδυασμός του βουνού με τη θάλασσα.

Στην περιοχή γύρω από τους οικισμούς Ανάληψη-Ελικώνας-Κυριάκι-Αγία Άννα-Αγία Τριάδα κυριαρ-

Ο «ήμερος» Ελικώνας.

Προς Ευαγγελίστρια.

Η Αρβανίτσα

χεί το βαθύ πράσινο των αιωνόβιων ελάτων. Στην διαδρομή παρουσιάζονται εναλλαγές είτε με τα γυμνά διάκενα των ασβεστολιθικών εξάρσεων, είτε από τις οροπεδιακές καλλιέργειες και βοσκοτόπους.

Η περιοχή της Αρβανίτσας εντυπωσιάζει με τη δομή του χώρου, η αξία της οποίας αυξάνεται από την παρουσία πηγής νερού, που παρασύρει τον επισκέπτη στην ανάπαυση και την απόλαυση του τοπίου. Ο χώρος είναι εξοπλισμένος με μια σειρά εξυπηρετήσεων, όπως χώροι ανάπαυσης και πρόχειρου φαγητού.

Οι μικρές φυσικές λίμνες που δημιουργούνται κατά τους χειμερινούς μήνες στις δολίνες του Ελικώνα και της Αγίας Άννας δημιουργούν ξεχωριστή αίσθηση. Εξάλλου, η πανοραμική θέα κατεβαίνοντας από τον Ελικώνα στην Ανάληψη και στη Λιβαδειά προσφέρει αλησμόνητες εικόνες στον επισκέπτη της περιοχής.

Διαφορετική δομή παρουσιάζει η σύνθεση της βλάστησης στον άξονα Αγία Τριάδα-Άσκρη. Η παρουσία του χαμηλού δάσους δρυός σ' όλα το μήκος της κοιλάδας των Μουσών δημιουργεί ένα

Η Ζάλτσα.

νέο περιβάλλον. Πάνω από αυτά ορθώνεται η γυμνή ασβεστολιθική κορυφή του Ζαγαρά.

Η παρουσία του υγρού στοιχείου, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες στα πλατώματα της Ριγανιάς σε συνδυασμό με τα άγρια πετρώματα του Ζαγαρά και τα πιο φιλόξενα της Παλιοφήβας, δημιουργούν τοπία αισθητικού κάλλους.

Το βλέμμα του περιηγητή που θα φθάσει μέχρι την κορυφή του Ζαγαρά θ' αγκαλιάσει την πεδιάδα της Κωπαΐδας στα βόρεια, τις λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη καθώς και την περιοχή της Θήβας στα ανατολικά και θ' αγναντέψει τα βουνά της Πελοποννήσου νότια πέρα από τον Κορινθιακό Κόλπο.

Ένα σημείο το οποίο χάνει ως προς την αισθητική αξία του γύρω χώρου αλλά αποτελεί μοναδική εικόνα στην όλη έκταση είναι ο

καταρράκτης της Πέτρας ο οποίος συναντάται σ' ένα κακοτράχαλο δρόμο που συνδέει τους οικισμούς Ευαγγελίστριας και Πέτρας.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Ένας από τους κεντρικούς οικισμούς του Ελικώνα είναι η Αγία Άννα. Με επίκεντρο αυτόν τον οικισμό ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφτεί ακτινωτά μια σειρά από οικισμούς και τοποθεσίες. Ανάμεσα σ' αυτές περιλαμβάνονται οι παρακάτω:

Διαδρομή Α

Προορισμός η Ευαγγελίστρια: Από την Αγία Άννα παίρνουμε το δρόμο για Ριγανιά. Από εκεί ο δρόμος κατηφορίζει για την Ευαγγελίστρια. Η απόσταση διανύεται συνολικά σε 4 περίπου ώρες και στην Ευαγγελίστρια ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να θαυμάσει μερικά αυθεντικά δείγματα πέτρινων σπιτιών των αρχών του αιώνα και να φάει νόστιμα στις ταβέρνες του χωριού.

Διαδρομή Β

Προορισμός το χωριό Ελικώνας: Από την Αγία Άννα ακολουθούμε τον δρόμο προς Κυριάκι. Φτάνουμε στην Αρβανίτσα, όπου μπορεί κανείς να ξεκουραστεί και συνεχίζουμε διασχίζοντας το δάσος στα βόρεια μας μέχρι τον δρόμο Αγίας Τριάδας-Ελικώνα. Τον ακολουθούμε και φτάνουμε στον Ελικώνα. Απαιτούμενος χρόνος περίπου 2 ώρες.

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

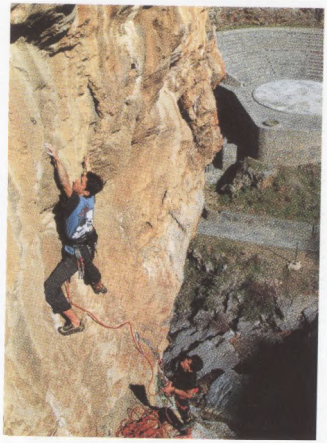
Το κατασκηνωτικό κέντρο "Παλιομηλιά" βρίσκεται στην ομώνυμη θέση του Ελικώνα, μέσα σε ελατόδασος και καταλαμβάνει έκταση 20 στρεμμάτων. Το υψόμετρο των 1000 μ., δημιουργεί ένα εξαιρετικό κλίμα, ξηρό και δροσερό κατάλληλο για διακοπές και δραστηριότητες στο βουνό. Στον χώρο αυτό έχει δημιουργηθεί ένα μικρό

χωριό με σπίτια από πέτρα και ξύλο, ενώ στο περιβάλλοντα χώρο διαμορφώθηκαν χώροι για αθλοπαιδιές, χώρους αναψυχής και μονοπάτια περιπάτου στο βουνό. Το κέντρο μπορεί να εξυπηρετήσει παιδιά αλλά και ομάδες ενηλίκων που θέλουν να ζήσουν αξέχαστε εμπειρίες στο βουνό και να γνωρίσουν τον Ελικώνα.

Κατασκηνωτικό Κέντρο ΠΑΛΙΟΜΗΛΙΑ
Ελικώνας
Τηλ.: 02610-28064 & 25555

ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ

Οι πρώτοι αναρριχητές της Λιβαδειάς σκαρφάλωσαν στα βράχια της Κρύας στην διάρκεια της δεκαετίας του '60. Μετά από απουσία είκοσι χρόνων δημιουργήθηκε ο Ε.Χ.Ο.Σ. Λιβαδειάς, ο οποίος προσφέρει ένα πλήθος δραστηριοτήτων για όλες τις ηλικίες που περιλαμβάνουν ειδικές διαδρομές για απλούς περιπατητές έως εξειδικευμένους αναρριχητές. Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα αναρριχητικά πάρκα, σήμερα, βρίσκεται μέσα στην Λιβαδειά, στο φαράγγι της Κρύας. Ακόμη προσφέρονται ειδικές διαδρομές

ποδηλασίας σε χωματόδρομους του ορεινού συγκροτήματος.

Ε.Χ.Ο.Σ. Λιβαδειάς
Υπεύθυνος: Λουκάς Ανέστης
Τηλέφωνα Επικοινωνίας: 02610 – 20711 & 097-7896820

ΙΠΠΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στην Ευαγγελίστρια λειτουργεί μικρός ξενώνας "το Κτήμα των Μουσών", στον οποίο προσφέρεται η δυνατότητα για μια περιήγηση στον Ελικώνα με άλογα.

Κτήμα Μουσών
Άννα & Κων/νος Παπαματθαιάκης
Ευαγγελίστρια
Τηλ. 01-7656898

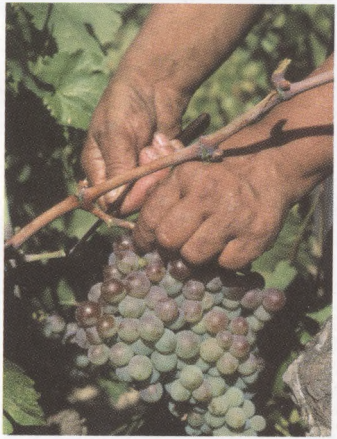

Τρύγος

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

Γεωργικά προϊόντα

Η γεωργία της περιοχής χαρακτηρίζεται από την επικράτηση των δενδρωδών καλλιεργειών, κυρίως της ελιάς, με μεγάλες εκτάσεις ελαιώνων στη Δόμβραινα, τη Λιβαδειά, τον Πρόδρομο, τον Άγιο Γεώργιο, την Αγία Τριάδα, την Άσκρη αλλά και σε άλλους οικισμούς του Ελικώνα. Εκτός της ελιάς στην περιοχή καλλιεργούνται αμπέλια στην Άσκρη, όπου υπάρχουν και πέντε οινοποιεία, αλλά και στο Δίστομο. Επίσης υπάρχουν καλλιεργούνται σιτηρά και κηπευτικά.

Χαρακτηριστικό της γεωργίας των οικισμών του Ελικώνα αποτελεί η καλλιέργεια μεγάλων εκτάσεων στον κάμπο της Κωπαϊδας, οι οποίες παράγουν βαμβάκι, κηπευτικά και σιτάρι.

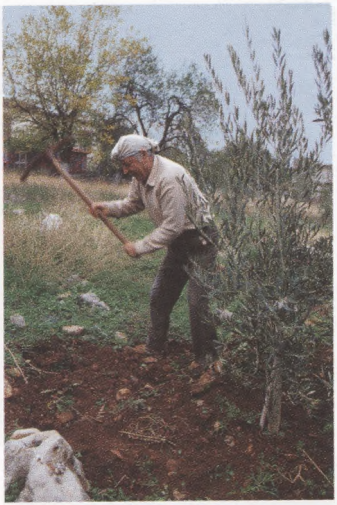

Κτηνοτροφικά προϊόντα

Η κτηνοτροφία της περιοχής χαρακτηρίζεται από την εκτροφή περισσότερων από 100.000 αιγοπροβάτων, ενώ αυτή των βοοειδών είναι εξαιρετικά περιορισμέ-

Καλλιέργεια ελιάς.

νη. Ο Ελικώνας βόσκεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και η βλάστηση των μεσαίων και χαμηλών υψομέτρων φέρει ευδιάκριτα σημάδια της μακράς συνύπαρξης δάσους-αιγοπροβάτων.

Η περιοχή του Ελικώνα φημίζεται για την εξαιρετική ποιότητα και τα ιδιαίτερα γευστικά χαρακτηριστικά του αιγοπρόβειου κρέατος, τα οποία αποδίδονται στα φυτά που φύονται στους βοσκοτόπους και αποτελούν την τροφή των ζώων.

Ο Παυσανίας χαρακτηριστικά αναφέρει ότι οι θάμνοι του «άνδραχνου» στον Ελικώνα, κατά πάσα πιθανότητα της κουμαριάς, προσφέρουν στις αίγες τον πιο

Κοπάδι στον Πρόδρομο.

γλυκό καρπό από κάθε άλλο τόπο της Ελλάδας.

Εκτός όμως από το κρέας και άλλα κτηνοτροφικά προϊόντα, όπως το γάλα, η φέτα, το «οψιμοτύρι» προσδιορίζουν την ταυτότητα των παραγόμενων στην περιοχή προϊόντων.

Βιομηχανία - Βιοτεχνία

Η εγκατάσταση και η λειτουργία μεγάλων και μεσαίων βιομηχανικών μονάδων στην ευρύτερη περιοχή έχει οδηγήσει σε αυξημένο αριθμό απασχολούμενων στο δευτερογενή τομέα φαινόμενο που προσλαμβάνει ιδιαίτερες διαστάσεις σε ορισμένους οικισμούς του Ελικώνα, όπως το Δίστομο, το Κυριάκι και το Στείρι.

Σημαντική απασχόληση στο δευτερογενή τομέα παρατηρείται και σε άλλους οικισμούς του Ελικώνα, η οποία συνδέεται κυρίως με τις βιομηχανίες που είναι εγκατεστημένες στον άξονα Αθηνών-Λαμίας και δευτερευόντως με επιχειρή-

σεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Ελικώνα.

Ορυχεία
Εξορυκτική δραστηριότητα

Στην περιοχή υπάρχουν μεγάλα ορυχεία βωξίτη, τα οποία τροφοδοτούν με πρώτη ύλη εργοστάσια παρασκευής αλουμίνας. Ακόμη στην περιοχή όπως και στον γειτονικό Παρνασσό γίνεται εξόρυξη μαρμάρων.

Σπίτια στην Θίσβη.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Οι οικισμοί του Ελικώνα αναπτύχθηκαν σε οχυρές θέσεις, στις προστατευμένες πλαγιές του ορεινού συγκροτήματος. Οι επικλινείς θέσεις, εξασφαλίζουν τον καλό αερισμό και φωτισμό των κτηρίων, τα οποία οργανώνονται σε επάλληλα επίπεδα, που παρακολουθούν τις ισοϋψείς του εδάφους, δημιουργώντας έτσι περισσότερους από έναν πυρήνες-κέντρα. Σ' αυτήν την κατηγορία πολεοδομικών σχηματισμών ανήκουν οι οικισμοί Αγία Τριάδα, Κυριάκι και Ευαγγελίστρια.

Από τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας σώζονται αυθεντικά τμήματα του πολεοδομικού ιστού των οικισμών, με ακανόνιστου πλάτους τεθλασμένους οδικούς άξονες, κάποιοι από τους οποίους καταλήγουν σε αδιέξοδα. Η αρχιτεκτονική των κτηρίων κατοικίας των οικισμών του Ελικώνα καθορίζεται από τον οικονομικό χαρακτήρα των οικισμών αλλά και από τα διαθέσιμα υλικά και το κλίμα της περιοχής. Κυρίαρχο υλικό στην περιοχή αποτελεί η πέτρα, προερχόμενη κυρίως από τις πλαγιές του Ελικώνα. Το χαρακτηριστικό υπόλευκο έως ανοιχτό φαιό χρώμα τους σηματοδοτεί τα παραδοσιακά κτήρια της περιοχής.

Η μορφολογία των κατοικιών στην ευρύτερη περιοχή ορίζεται από τους αυστηρούς, ορθογώνιους, συμπαγείς πέτρινους όγκους. Είναι χαρακτηριστική η απουσία

Κτητορική επιγραφή στην Άσκρη.

Η βρύση στον Άγιο Γεώργιο.

των ημιϋπαίθριων χώρων που συναντούμε στους πεδινούς οικισμούς και των οποίων η έλλειψη θα πρέπει να αποδοθεί στο ψυχρό ορεινό κλίμα.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αρχιτεκτονικής των οικισμών του Ελικώνα αποτελεί η διαμόρφωση τοξωτών υπέρθυρων στα ανοίγματα με ειδικούς λαξευτούς θολίτες σε συνδυασμό με συμπαγείς πλίνθους. Στην περιοχή υπάρχει παράδοση στο χτίσιμο της πέτρας, ενώ αριθμός πετράδων από το Κυριάκι και την Αγία Τριάδα δουλεύει ακόμη για την κάλυψη των αναγκών της γύρω περιοχής

Χαρακτηριστικά κτίσματα των οικισμών αποτελούν οι εκκλησίες και τα σχολεία, τα σημαντικότερα δημόσια κτήρια που υπάρχουν σε όλους τους μικρούς ορεινούς οικισμούς. Στην είσοδο του Διστόμου κοντά στο σημερινό Δημαρχείο σώζεται ως σήμερα το Α' Δημοτικό Σχολείο Διστόμου, χαρακτηριστικό σχολικό κτήριο με μορφολογία επηρεασμένη από τον νεοκλασικι-

Λιθανάγλυφο στην Αγία Τριάδα.
Σπίτι στη Θίσβη.
Σπίτι στον Υψηλάντη.
Σπίτι στην Αγία Τριάδα.
Σπίτι στην Ελλοπία.

σμό, αφού συντηρήθηκε χρησιμοποιείται από την Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, ως εργαστήριο συντήρησης και μόνιμος εκθεσιακός χώρος ευρημάτων της περιοχής.

Αξιόλογο επίσης στοιχείο των οικισμών αποτελούν οι δημόσιες βρύσες. Στον οικισμό του Αγίου Γεωργίου αναστηλώθηκε πρόσφατα η παλιά εξάκρουνος βρύση και αποκαταστάθηκαν οι πέτρινες λεκανίδες στην βάση της.

Το ρολόι της Άσκρης.

Ερείπια στη Θίσβη.

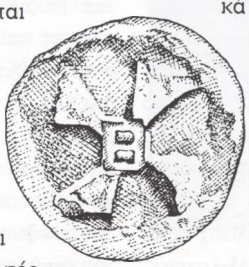

Κατακόρυφη φτερωτή στο Νεοχώρι.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Το νερό αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για την λειτουργία προβιομηχανικών εργαστηρίων σε όλη την ευρύτερη περιοχή του Ελικώνα. Η χωροθέτηση αυτών των εργαστηρίων εξαρτάται άμεσα από την δυνατότητα τροφοδοσίας με ικανοποιητική ποσότητα νερού, το οποίο προέρχεται από τους χείμαρρους του Ελικώνα. Έτσι οι μύλοι άλλοτε συναντώνται εντός των οικισμών όπως στην περίπτωση του Προδρόμου και άλλοτε σε περιοχές μακριά από τον οικισμό όπως στον οικισμό της Πέτρας.

Η παροχή νερού από παρακείμενο ρέμα στην θέση Καλάμι αποτέλεσε τον κυρίαρχο παράγοντα για την επιλογή της χωροθέτησης εκεί του μύλου του Νάκα. Στα ανατολικά του κτηρίου, με την συμμετρική οργάνωση της κάτοψης του και το κεντρικό διώροφο τμήμα, σώζεται ο μεταλλικός υδροτροχός.

Αρχαίο νόμισμα Αλιάρτου με απεικόνιση φτερωτής ανεμόμυλου.

Κτήρια Εταιρείας Κωπαΐδας.

Αποθήκες Αλιάρτου.

Υδρογέφυρα Προδρόμου.

Σημαντικό συγκρότημα βιομηχανικών κτηρίων στην περιοχή αποτελεί το σύνολο των κτηρίων της εταιρείας «Lake Copais Co Ltd», το οποίο βρίσκεται στην περιοχή της Αλιάρτου. Η εταιρεία, στην χρονική περίοδο 1887-1953, απέδωσε περισσότερα από 240.000 στρέμματα για αγροτικές καλλιέργειες, αποστραγγίζοντας την Κωπαΐδα και εισάγοντας παράλληλα σύγχρονες καλλιεργητικές μεθόδους. Από το 1953 και μετά την εξαγορά της Αγγλικής εταιρείας από το ελληνικό δημόσιο, την διαχείριση της εταιρείας ανέλαβε ο «Οργανισμός Κωπαΐδας». Στο Δήμο Αλιάρτου σώζεται σημαντικός αριθμός ιστορικών κτηρίων. Σε κάποια από αυτά στεγάστηκαν οι διοικητικές

Ο νερόμυλος του Νάκα στο Καλάμι.

υπηρεσίες της εταιρείας, ενώ παράλληλα υπήρχε μια σειρά από κτήρια για την στέγαση των άγγλων υπαλλήλων της εταιρείας, ένα υδροηλεκτρικό εργοστάσιο και δύο νερόμυλοι. Από αυτούς ένας διέθετε οριζόντια φτερωτή και ένας κατακόρυφη. Τα κτήρια ακολουθούν την βιομηχανική αρχιτεκτονική της Ευρώπης με στοιχεία επιρροής από τον νεοκλασικισμό κυρίαρχο αρχιτεκτονικό ρεύμα της εποχής. Στο κέντρο της Αλιάρτου, σημαντικό αγροτικό κέντρο της περιοχής της Κωπαΐδας, σώζονται επίσης μια σειρά από λιθόκτιστες αποθήκες των αρχών του αιώνα, οι οποίες πρόσφατα αναστηλώθηκαν.

Καταράκτης στην Πέτρα.

Ο νερόμυλος του Νάκα στο Καλάμι.

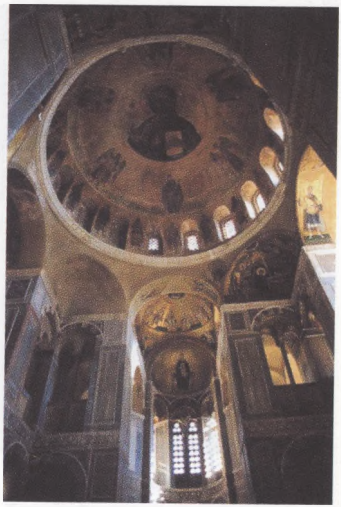
Το μοναστήρι του Οσίου Λουκά.

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΙΚΩΝΑ

Ιερά Μονή Οσίου Λουκά

Η Μονή του Οσίου Λουκά είναι χτισμένη στις δυτικές πλαγιές του Ελικώνα πάνω στην θέση του ιερού της Δήμητρας. Στην οικοδόμηση των κτηρίων του μοναστηριού χρησιμοποιήθηκε οικοδομικό υλικό από τον παραπάνω αρχαίο ναό. Ο Όσιος Λουκάς στον οποίο οφείλεται η επιλογή της τοποθεσίας όπου μετά τον θάνατο του ανεγέρθηκε η Μονή, γεννήθηκε στην Αίγινα. Μετά από περιπλάνηση στην Πελοπόννησο, κατέληξε στην πλαγιά αυτή του Ελικώνα όπου και ασκήτεψε.

Η μονή ανεγέρθηκε σε δύο τουλάχιστον οικοδομικές φάσεις. Σήμερα αποτελείται από δυο ναούς, το κωδωνοστάσιο, την κρύπτη, την τράπεζα, τα κελιά των μοναχών και μια σειρά βοηθητικών χώρων που συμπεριλαμβάνουν κινστέρνα, εργαστήρια επεξεργασίας και χώρους αποθήκευσης των αγροτικών παραγωγών της μονής καθώς και στάβλους. Το μοναστήρι του Οσίου Λουκά με την εξαιρετική της τοπογραφική θέση και με τα

Ο τρούλος του Οσίου Λουκά.

ιστορικά της κτήρια είναι ιδιαίτερα σημαντική για έναν ακόμη λόγο. Για τον σπουδαίο ζωγραφικό της διάκοσμο, τις τοιχογραφίες και τα ψηφιδωτά, τα οποία ακολουθούν τους κανόνες και τις αρχές οργάνωσης του 11ου αιώνα.

Το μοναστήρι του Οσίου Λουκά.

Το μοναστήρι του Οσίου Σεραφείμ.

Το καθολικό της Μονής του Οσίου Σεραφείμ.

Ιερά Μονή Οσίου Σεραφείμ (Δομπός)

Το μοναστήρι της Δομβούς είναι αφιερωμένο στον Όσιο Σεραφείμ και βρίσκεται στη νότια πλαγιά του Ελικώνα. Το μοναστήρι το αναφέρει ο Leake στα 1805 και κατά πάσα πιθανότητα χτίσθηκε στον 16ο αιώνα από καλόγερο που γεννήθηκε στο βοιωτικό χωριό Ζέλιο και ασκήτεψε στη μονή Σαγματά. Τα κτίσματα του μοναστηριού σώζονται σε πολύ καλή κατάσταση. Σήμερα στο μοναστήρι υπάρχουν ακόμη 3 μοναχοί. Η είσοδος στις γυναίκες απαγορεύεται και υπάρχει γι' αυτές μικρό εκκλησάκι στην είσοδο του μοναστηριού

Τοιχογραφίες στη Μακαριώτισσα

και στο οποίο μπορούν να προσκυνήσουν.

Ιερά Μονή Μακαριώτισσας

Το μοναστήρι είναι αφιερωμένο στην Θεοτόκο και βρίσκεται σε πλαγιά του ΝΑ Ελικώνα κοντά στο χωριό Δόμβραινα. Είναι άγνωστη η ακριβής ημερομηνία ανέγερσής του. Η παλαιότερη γνωστή αναφορά ανάγεται στα 1609, οπότε με σιγίλλιο του Πατριάρχη Νεόφυτου γνωστοποιείται η ανακαίνισή του «...εκ θεμελίων αυτών και βάθρων...».

Το μοναστήρι της Μακαριώτισσας

Στην εξωτερική τοιχοποιία της εκκλησίας πάνω από την κεντρική είσοδο βρίσκεται εντοιχισμένη αγιογραφία, η οποία απεικονίζει την Παναγία. Δίπλα της έχει εντοιχιστεί ανάγλυφο βυζαντινό θωράκιο και ανάμεσα τους επιγραφή που αναφέρει «1798 αυγούστου 6 Εστερεώθη ο Ναός ούτως μαστρό-Δήμος προσκινιτίς».

Στον πρόναο της εκκλησίας σώζονται τοιχογραφίες που κατασκευάστηκαν το 1802 από αγιογράφο καταγόμενο από την Λιβαδειά. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού έχει υποστεί φθορές στα 1826, από φωτιά που άναψε τούρκικο στράτευμα μέσα στην εκκλησία.

Το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου

Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Υψηλάντη

Η Μονή Υψηλάντη, ο Άγιος Νικόλαος ο εν βουναίνοις είναι μια γυναικεία μονή που εορτάζει στις 8-9 Μαΐου και βρίσκεται κοντά στον οικισμό Υψηλάντη. Σήμερα η μονή στηρίζει την λειτουργία της σε 2 μοναχές. Ο πρώτος πυρήνας του μοναστηριού ιδρύθηκε περί-

που στον 14ο αιώνα, ενώ έως σήμερα σώζονται στο μοναστήρι ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες του 18ου και 19ου αιώνα. Η ιστορία της Μονής είναι συνδεδεμένη με την οριστική λήξη της επανάστασης του 1821 στην περιοχή καθώς στο μοναστήρι υπογράφηκε η συνθήκη ανάμεσα στους Τούρκους και στον Υψηλάντη.

Ιερά Μονή Ταξιαρχών

Η Μονή των Παμμεγίστων Ταξιαρχών είναι χτισμένη στην διάρκεια του 12ου αιώνα, στην ακμή της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Την εποχή εκείνη οι μονές αποτελούσαν κέντρα όχι μόνο θρησκευτικά αλλά και κοινωνικά, εκπαίδευσης και παράλληλα οικονομικά κέντρα των περιοχών στις οποίες ήταν χτισμένα. Τα κελιά των μοναχών είναι χτισμένα περιμετρικά γύρω από το καθολικό της Μονής αναπαράγοντας συμβολικά στον χώρο

Το μοναστήρι των Ταξιαρχών.

την κεντρική θέση στη ζωή των μοναχών που κατέχει η λατρεία του θεού. Μέχρι τα χρόνια της επανάστασης του 1821 το Μοναστήρι ανθούσε και μάλιστα υπάρχει στους καταλόγους των Γενικών Αρχείων του Ελληνικού Κράτους στα 1933 όπου συνεισφέρει φόρο αξίας 500 δρχ. για την σύσταση εκκλησιαστικού ταμείου.

Ιερά Μονή Ευαγγελίστριας

Η Μονή Ευαγγελίστριας βρίσκεται 12 χιλιόμετρα δυτικά της Αλιάρτου και ιδρύθηκε τον 12ο αιώνα, ενώ το καθολικό της φέρει την επιγραφή «ανεκαινίσθη 1665». Στην νεώτερη του ιστορία το μοναστήρι

επαναλειτούργησε στα 1959 με μοναχές από την Αράχοβα και την Λιβαδειά. Κάτω από την εκκλησία σώζεται μία υπόγεια αίθουσα. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας η είσοδος σ' αυτήν γίνονταν μέσα από το Ιερό Βήμα και κάτω από την Αγία Τράπεζα. Σ' αυτήν την κρύπτη-κατακόμβη η οποία είναι αφιερωμένη στην Αγία Τριάδα, στα χρόνια της τουρκοκρατίας οι μοναχές έκρυβαν τους θησαυρούς του μοναστηριού από τις επιδρομές των αλλοθρήσκων. Παράλληλα στον ίδιο χώρο λειτουργούσε "κρυφό σχολειό", όπου τα παιδιά της περιοχής μέσα από τα εκκλησιαστικά βιβλία μάθαιναν γραφή ανάγνωση και την ιστορία του τόπου τους.

Το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας.

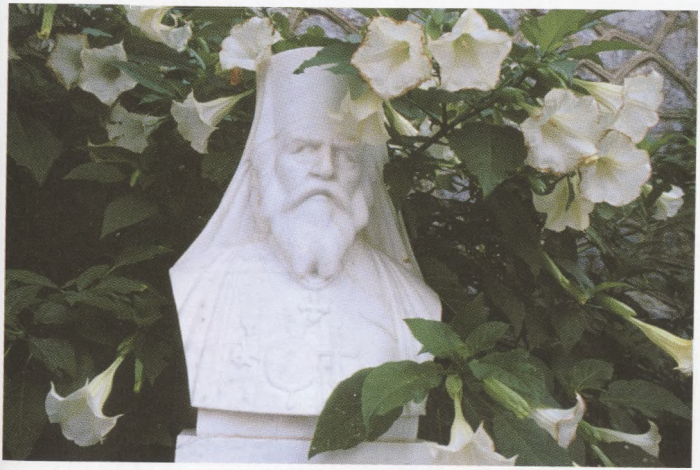
Το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας συνέβαλε στους εθνικούς αγώνες για ελευθερία όχι μόνο στα χρόνια της τουρκοκρατίας αλλά και στα νεώτερα χρόνια της γερμανικής κατοχής. Η δράση των μοναχών και η βοήθεια που αυτές προσέ-

φεραν απλόχερα τόσο στα ελληνικά πολεμικά σώματα όσο και στις συμμαχικές δυνάμεις γίνεται καταφανής από την ευχαριστήρια επιστολή που υπάρχει στο μοναστήρι και την οποία απέστειλε Στρατάρχης Alexander, διοικητής των συμμαχικών στρατευμάτων.

Ο Αρχιεπίσκοπος Θηβών και Λεβαδείας Ιερώνυμος.

Ο Αρχιεπίσκοπος Θηβών και Λεβαδείας Συνέσιος Φιλιππίδης (1912-1944)

ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ο ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ο Ελικώνας με τα μάτια των περιηγητών

Από τα μέσα του 15ου αιώνα, η Λιβαδειά και η περιοχή της δέχθηκε σημαντικό αριθμό περιηγητών που την επισκέπτονταν, συνήθως, σαν ενδιάμεσο σταθμό στο ταξίδι τους από την Αθήνα προς τους Δελφούς. Οι περιηγητές φιλοξενούνταν στα σπίτια των αρχόντων της πόλης και χάρις στις περιποιήσεις που δέχονταν εκεί χαρακτήρισαν την πόλη και τους ανθρώπους της ιδιαίτερα ευγενικούς και φιλόξενους.

Η Λιβαδειά (1862).

Ανάμεσα στους περιηγητές αυτούς ήταν οι Κυριακός ο Αγκωνίτης, Spon, Beaujour, Leake και Belle. Από τα γραπτά τους κείμενα αναδύονται οι διάφορες μορφές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής των κατοίκων στις διάφορες εποχές και από τα χαρακτικά που συνοδεύουν το έργο τους προκύπτει η εικονογραφία της πόλης και της περιοχής.

Scrofani (1795): *«Δεν θα βρεις πουθενά στην Ευρώπη άνθρωπο που να υποδέχεται ένα ξένο με τόση ευγένεια όπως ο άρχοντας της Λιβαδειάς Γιαννάκης Λογοθέτης, ούτε γυναίκα πιο όμορφη από την γυναίκα του Αναστασία».*

Edward Dodwell (1801 & 1805-1806): *«Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής ήταν το μπαμπάκι και το πρινοκόκκι που εξάγονταν στο Τριέστι, στο Λιβόρνο, στη Βενετία, στη Γένοβα ακόμα και στην Αγγλία.»*

A. Buchon (1841): *«Πριν από την καταστροφή του πολέμου η Λιβαδειά είχε ένα μεγάλο αριθμό από κομψά σπίτια στις πλαγιές των λόφων, χτισμένα μέσα σε καλοπεριποιημένους κήπους. Κείνο τον καιρό απολάμβανε την οικονομική ευρωστία. Ο Αλή Πασάς, είχε δώσει στη Λιβαδειά πολλά προνόμια κι ήταν κατοικημένη όλη από Έλληνες που προστατεύονταν απ' τις αδιάκοπες*

πιέσεις των τούρκων. Απ' την στιγμή όμως που ξέσπασε η επανάσταση τα πράγματα άλλαξαν. Όλα καταστράφηκαν, καήκανε, ερημώθηκαν και τα καλύτερα σπίτια δεν είναι σήμερα παρά σωροί από γκρεμίσματα. Απόμειναν ακόμη μερικά στην πλαγιά του βουνού προς το κάστρο, στην απέναντι μεριά και στην άκρη του δρόμου, μα όλα πλίθινα. Καινούργια πόλη τώρα ξαναχτίζεται στην κοιλάδα και στις όχθες της Έρκυνας, κι όλα μας λένε ό,τι δεν θ' αργήσει να αναγεννηθεί και να προοδεύσει».

Ζευγαρι της Λιβαδειάς

Yemeniz (1853): «Η Λιβαδειά είναι μια μικρή πόλη χαριτωμένη, γραφική και πρωτότυπη. Τα σπίτια της είναι χτισμένα κλιμακωτά, το ένα πάνω στο άλλο, στις όχθες του ποταμού Έρκυνα. Οι δρόμοι της είναι γεμάτοι ζωή και σχεδόν όλοι αγορά-παζάρι που βλέπεις απλωμένα πολύχρωμα πανιά».

Dorra d' Istria (Ελένη Γκίκα) (1860): «Χωρίς να έχει την εμπορική φήμη που είχε την παλιά εποχή, γιατί ήταν το κέντρο των καραβανιών, υπάρχει ακόμη κάποια βιομηχανική ενεργητικότητα. Τα άφθονα νερά που διαθέτει, τις επιτρέπουν να έχει εγκατεστημένους νερόμυλους κι ένα μεγάλο αριθμό από υδραυλικές μηχανές για να αναμαλλιάζουν τα χοντρά υφαντά».

Henri Belle (1862): «Οι αναθυμιάσεις της Κωπαΐδας ανεβαίνουν σιγά πάνω στις πλαγιές του Ελικώνα. Ο κύριος δρόμος είναι φαρδύς, καθαρός κι έχει απ' τις δυο μεριές καταστήματα με φαρδιά ξύλινα υπόστεγα που σχηματίζουν μακριά στοά όση και τα γύρω σπίτια. Οι μικροκαλλιεργητές απ' τους γύρω λόφους φέρνουν τα προϊόντα από τους κήπους τους και οι μεγαλοκτηματίες του κάμπου δείχνουν δείγματα του

βαμβακιού τους, ενώ οι καροτσέρηδες συμφωνούν το αγώγι τους. ...Ένας ολόκληρος δρόμος είναι πιασμένος από τους χαλκωματάδες. Το πιο μεγάλο καφενείο της πόλης είναι η ΑΦΡΟΔΙΤΗ. Στην πόλη υπάρχουν τρία κλωστήρια με 1.600 αδράκτια».

Edward Dodwell (1801 & 1805-1806): *«... Η Λιβαδειά ...στεφανώνεται από ένα νεώτερο κάστρο, το οποίο τώρα ερειπώνεται εγκαταλελειμμένο. Ο λόφος του Κάστρου μόλις που παρουσιάζει κάποια αρχαία ίχνη, αλλά στα τείχη του κάστρου υπάρχουν μερικοί μεγάλοι λίθοι, που προέρχονται από αρχαιότερα χρόνια...»*

Φεστιβάλ Δημοτικού Τραγουδιού

Με πρωτοβουλία του Συλλόγου Ελικωνίων Επαρχίας Λιβαδειάς, το 1980 ξεκίνησε το Φεστιβάλ Δημοτικού Τραγουδιού. Σκοπός της πραγματοποίησης του Φεστιβάλ Δημοτικού Τραγουδιού είναι η διάδοση και συνέχιση του δημοτικού μας τραγουδιού μέσα από

ερασιτέχνες τραγουδιστές. Οι διαγωνιζόμενοι, από μικρά παιδιά μέχρι και ηλικιωμένοι, έχουν ειδικό ενδιαφέρον στο δημοτικό τραγούδι και συμμετέχουν κάθε χρόνο στο Φεστιβάλ, το οποίο είναι πια γνωστό στην ευρύτερη περιοχή. Μετά το διαγωνισμό πραγματοποιείται λαϊκό γλέντι με πολύ καλή δημοτική μουσική.

Το Φεστιβάλ διοργανώνεται κάθε χρόνο στα μέσα του Ιούλη.
Πληροφορίες: 02610-28064

Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο Λιβαδειάς

Στη Λιβαδειά ιδρύθηκε πρόσφατα το Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο, το οποίο φιλοξενεί ένα σημαντικό αριθμό αντικειμένων που προέρχονται από την Λιβαδειά και την περιοχή της. Στις αίθουσες του παρουσιάζονται εκθέματα που σχετίζονται με την απασχόληση και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της περιοχής. Ακόμη αφιερώνεται μια αίθουσα στον πνευματικό άνθρωπο της περιοχής Τάκη Λάππα και μια αίθουσα στην υδροκίνηση, τον μοχλό ανάπτυξης της Λιβαδειάς στις αρχές του αιώνα.

Ιστορικό & Εθνολογικό Μουσείο Λιβαδειάς
Κατσιώτου και Λέβαδου
32 100 Λιβαδειά
Τηλ. Επικοινωνίας 02610-26366

Γαστρονομική διαδρομή στον Ελικώνα

Στους ορεινούς οικισμούς του Ελικώνα, συναντάμε ένα ιδιόμορφο χώρο εστίασης και κατάστημα πώλησης ταυτόχρονα, την χασαποταβέρνα. Ο κρεοπώλης, πωλεί αλλά παράλληλα ψήνει και μπορεί κανείς να δοκιμάσει νόστιμους τοπικούς μεζέδες σε οικείο σπιτικό περιβάλλον. Χασαποταβέρνες συναντάμε σε όλους τους οικι-

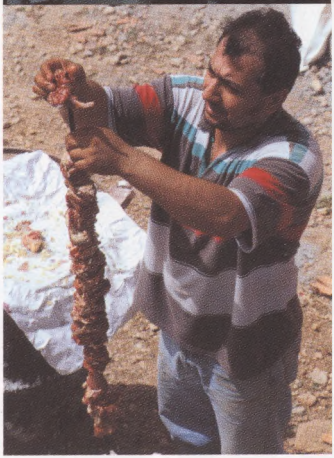
σμούς του Ελικώνα, αλλά ειδικότερα στην Αγία Άννα, στο Κυριάκι και στην Δόμβραινα.

Εκτός από τα εξαιρετικά κτηνοτροφικά και γαλακτοκομικά προϊόντα που μπορεί κανείς να προμηθευτεί στους οικισμούς του Ελικώνα, μπορεί ακόμη να βρει εξαιρετικά σπιτικά ζυμαρικά, τραχανά, βιολογικά όσπρια και αγνό ελαιόλαδο.

ΣΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΙΚΩΝΑ

Στους οικισμούς του Ελικώνα διατηρείται ζωντανός ο παραδοσιακός τρόπος εορτασμού των μεγάλων θρησκευτικών εορτών. Έτσι τα πανηγύρια, θαυματουργή οσμωτική μορφή της θρησκευτικότητας και της ανάγκης για αναψυχή και διασκέδαση συνενώνουν την λατρευτική με την κοσμική διάσταση του ανθρώπου.

ΕΟΡΤΗ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΟΠΟΣ
Άγιος Νικόλαος	10 Μαίου	Υψηλάντης
Άγιος Νικόλαος	9-10 Μαίου	Ελικώνας
Άγιος Κωνσταντίνος	21 Μαίου	Αλίαρτος
Άγιος Νικόλαος	20 Μαίου	Παραλία Δίστομου
Αποστόλων Πέτρου και Παύλου	29 Ιουνίου	Πέτρα
Αγίου Πνεύματος	Μάιος - Ιούνιος	Δαύλεια
Ανάληψη του Κυρίου	Αρχές Ιουνίου	Δίστομο
Ανάληψη του Κυρίου	Αρχές Ιουνίου	Ανάληψη
Αγία Παρασκευή	26 Ιουλίου	Ελλοπία
Αγία Παρασκευή	26 Ιουλίου	Τσουκαλάδες
Αγία Παρασκευή	26 Ιουλίου	Ρωμέϊκο
Κοίμηση της Θεοτόκου	15 Αυγούστου	Υψηλάντης
Κοίμηση του Θεοτόκου	15 Αυγούστου	Θίσβη
Κοίμηση της Παναγίας	15 Αυγούστου	Στείρι
Εννιάμερα Θεοτόκου	23 Αυγούστου	Μονή Ιερουσαλήμ
Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος	29 Αυγούστου	Πρόδρομος
Τιμίου Προδρόμου και Βαπτιστή	28-29 & 30 Αυγούστου	Κυριάκι
Άγιος Συμεών	1 Σεπτεμβρίου	Στείρι
Γενέθλιο της Θεοτόκου	8 Σεπτεμβρίου	Ξηρονομή
Εισόδια Θεοτόκου	21 Νοεμβρίου	Λιβαδειά
Άγιος Νικόλαος	6 Δεκεμβρίου	Δόμβραινα

ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Από την τοπογραφία της αρχαίας πόλης της Λιβαδειάς μας είναι γνωστή η θέση του Ιερού Άλσους με την πληθώρα των ιερών –που ήταν διάσπαρτα σε όλη την έκταση του κατά τον Παυσανία– στην βάση του βραχώδους λόφου όπου σήμερα σώζεται το κάστρο της Λιβαδειάς. Στην ίδια περιοχή βρισκόταν και το Μαντείο του Τροφωνίου, το οποίο δεν έχει εντοπισθεί ως σήμερα. Ο επισκέπτης ωστόσο μπορεί να δει τις κόγχες, που φιλοξενούσαν αναθήματα, σκαμμένες στο βράχο βόρεια του Κάστρου.

Τσαγκαράδικο στη Λιβαδειά.

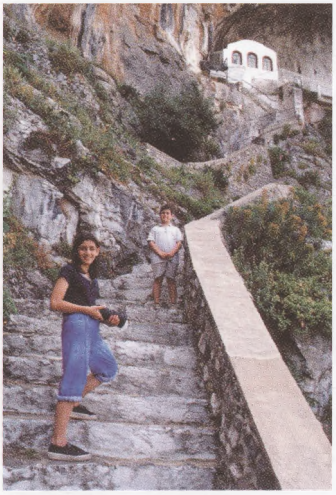
Ο 18ος αιώνας βρίσκει την πόλη της Λιβαδειάς σε εποχή μεγάλης ανάπτυξης, η οποία επηρέασε ανάμεσα στ' άλλα και το χτισμένο περιβάλλον της πόλης, που καταστρέφεται από πυρκαγιά, στις 26 Ιουνίου 1821. Η μεγάλη επέκτασή της μας στέρησε την εικόνα της πόλης του 19ου αιώνα όπως αυτή φαίνεται σε χαρακτικά της εποχής και διασώζεται μέσα από τα κείμενα των περιηγητών. Κτήρια από την εποχή της ανοικοδόμησης της πόλης στις αρχές του 20ου αιώνα σώζονται στους κεντρικούς οδικούς άξονες της πόλης. Ανάμεσα του ξεχωρίζουν χαρακτηριστικά δείγματα διώροφων νεοκλασικών κτηρίων κατοικίας όπως αυτά που σώζονται στις δυο πλευρές της οδού Ελευθερίου Βενιζέλου. καθώς και παλαιότερα δείγματα αστικών κατοικίας με σαφή επιρροή από την αρχιτεκτονική των χρόνων της τουρκοκρατίας με προεξοχές στον όροφο όπως αυτά που σώζονται κατά μήκος της οδού Στρατηγού Ιωάννου.

Η οικονομική ζωή της πόλης

Τον 17ο αιώνα, η περιοχή της Λιβαδειάς χαρακτηρίζεται βακούφι της Μέκκας. Τα προνόμια που αποκτά την βοηθούν να γίνει το σημαντικότερο εμπορικό κέντρο

Η σπηλιά του Τροφωνίου άλσους.

Το εκκλησάκι της Ιερουσαλήμ.

Η Νεροτριβή.

της περιοχής. Στη διάρκεια του 18ου αιώνα η ανάπτυξη αυτή φθάνει στο ανώτατο σημείο της, ώστε ολόκληρη η περιοχή της Βοιωτίας να ονομάζεται στους χάρτες και στα κείμενα της εποχής «χώρα της Λιβαδειάς».

Στα χρόνια που ακολουθούν η πόλη γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη και οικονομική ευρωστία που στηρίζεται κυρίως στην παραγωγή, το εμπόριο και την επεξεργασία του βαμβακιού, την σημαντικότερη καλλιέργεια στην περιοχή. Η μεγάλη τοπική παραγωγή είχε σαν αποτέλεσμα την προσέλκυση των πρώτων βιομηχανικών μονάδων που σχετίζονταν με την επεξεργασία του βαμβακιού, στην περιοχή της Λιβαδειάς. Το νερό –ο λευκός άνθρακας του 19ου αιώνα- άφθονο στο κέντρο της πόλης γίνεται η κινητήρια δύναμη για μεγάλο αριθμό εργαστηρίων και βιομηχανιών. Οι πηγές της Έρκυνας στην Λιβαδειά, έδιναν ενέργεια σε οκτώ εκκοκκιστήρια, ένα κλωστήριο, ένα υφαντήριο, ένα βαφείο, τέσσερις αλευρόμυλους, τέσσερα νηματουργεία, μία νεροτριβή, ένα βυρσοδεψείο και ένα κυλινδρόμυλο.

Η αξιοποίηση των πηγών της Έρκυνας και ειδικότερα της ρεμα-

Ο Πύργος στην Κρύα.

Ο Νερόμυλος.

τιάς του Ξεριά και της ροής του ποταμού μέσα από την πόλη, πιθανότατα να είναι πολύ παλαιά. Οι διάφοροι περιηγητές που πέρασαν από την Λιβαδειά, ήδη από

Μαρμάρινη βρύση στην Κρύα.

τον 17ο αιώνα, αναφέρονται στα υδροκίνητα εργαστήρια της. Παρά τις μεγάλες καταστροφές από την επανάσταση το 1821, ο Γάλλος ιστορικός Buchon, αναφέρει «...την συνεχή εκμετάλλευση των υδάτων της Έρκυνας που γυρίζει φαρδιές ρόδες που χρησιμοποιούνται στο άλεσμα των σιτηρών και στο πλύσιμο των μαλλιών του Παρνασσού». Ανάλογες πληροφορίες έχουμε και από τους περιηγητές που πέρασαν από την Λιβαδειά αργότερα. Στα 1862 η Λιβαδειά παράγει τους 1400 από τους 1520 τόνους της συνολικής παραγωγής του εκκοκκισμένου βαμβακιού, της Ελλάδας. Η εγκατάσταση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας στην Λιβαδειά το 1864 προωθεί την βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής.

Τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της βιομηχανικής ανάπτυξης της Λιβαδειάς τα συναντάμε στις δυο όχθες της Έρκυνας. Δύο από αυτά τα κτήρια έχουν αναστηλωθεί και έχουν ενταχθεί στο ευρύτερο πρό-

γραμμα ανάπλασης και δημιουργίας χώρων πολιτισμού και αναψυχής κατά μήκος της Έρκυνας. Έτσι ο μύλος-εκκοκκιστήριο του Ακριδόπουλου λειτουργεί σαν

συνεδριακό-εκθεσιακό κέντρο και χώρος εστίασης, με την ονομασία ΝΕΡΟΜΥΛΟΣ, ενώ στον αλευρόμυλο-εκκοκκιστήριο και νεροτριβή του Μαγκλάρα λειτουργεί το Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο της πόλης και αναψυκτήριο με την ονομασία ΝΕΡΟΤΡΙΒΗ.

Στις όχθες της Έρκυνας, στην περιοχή της Ταμπάχνας ξεχωρίζει ένα ακόμη μεγάλο βιομηχανικό συγκρότημα, ο μύλος του Παπαϊωάννου, στον οποίο σώζεται σημαντικός μηχανολογικός εξοπλισμός, προερχόμενος από την Αγγλία, ηγετική χώρα στην ανάπτυξη της υφαντουργικής τεχνολογίας, κατά τον 19ο αιώνα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το

δίκτυο των υδραγωγών, το οποίο τροφοδοτούσε με νερό τα βιομηχανικά συγκροτήματα.

Δήμος Λιβαδειάς

Ο Δήμος Λιβαδειάς αποτελείται από πέντε δημοτικά διαμερίσματα, το Λαφύστι με 636 κατ., και απόσταση από τη Λιβαδειά 5,8 χλμ., τους Τσουκαλάδες με 190 κατ., την Ανάληψη, με 218 κατ., και απόσταση 9,7 χλμ. από τη Λιβαδειά, τον Ελικώνα, με 94 κατ., και απόσταση 17,5 χλμ. από τη Λιβαδειά, και την πρωτεύουσα του νομού Βοιωτίας τη Λιβαδειά, με 25.000 κατ.

Η Λιβαδειά.

Ο Ελικώνας.

Το Δημαρχείο (ξενοδοχείο Ελικών).

Το Λαφύστι.

Κτίριο στην πλατεία Εθνικής Αντίστασης.

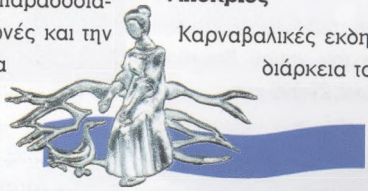

Η Ανάληψη.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Εμποροπανήγυρις

Ξεκινώντας την 28η Οκτωβρίου και για μια εβδομάδα, η Λιβαδειά σε ανάμνηση των μεγάλων ζωοπανηγύρεων του παρελθόντος στεγάζει ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά πανηγύρια της περιοχής. Οι επισκέπτες έχουν την δυνατότητα να ζήσουν σε μια πραγματικά μεγάλη κλίμακα, το παραδοσιακό παζάρι με τις φωνές και την ζωντάνια του και να διαλέξουν από μια μεγάλη ποικιλία καταναλωτικών προϊόντων.

Πάσχα

Το Πάσχα στην Λιβαδειά, αποτελεί ένα ξεχωριστό γεγονός. Το πιο χαρακτηριστικό έθιμο της πόλης, αποτελεί συνέχεια του παραδοσιακού ρουμελιώτικου Πάσχα. Ξημερώματα Κυριακής η πόλη καλύπτεται από πυκνό καπνό που προέρχεται από τις εκατοντάδες «λάκκων» που καίνε, κατά παράδοση κληματόβεργες για να είναι νόστιμο το ψητό της σούβλας.

Στην περιοχή της Κρύας, δίπλα στις πηγές της Έρκυνας οι επισκέπτες φιλοξενούνται από το Δήμο Λιβαδειάς, όπου ψήνονται δεκάδες αρνιά και προσφέρεται κρασί και κόκκινα αυγά. Τον εορτασμό ολοκληρώνουν λαϊκοί οργανοπαίχτες, οι οποίοι τραγουδούν και παίζουν παραδοσιακή μουσική του Ελικώνα όλη την ημέρα μέχρι αργά το βράδυ.

Αποκριές

Καρναβαλικές εκδηλώσεις στην διάρκεια του Τριωδίου, που έλκουν την καταγωγή τους στους προηγούμενους αιώνες. Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς, ομάδες από γειτονιές της πόλης και παρέες μαζί με άρματα και μασκαράδες παρελαύνουν στην πόλη, πλέκοντας γαϊτανάκια με πειρακτικά τραγούδια και παντομίμες.

Τροφώνια

Πραγματοποιούνται κάθε χρόνο το πρώτο εικοσαήμερο του Σεπτεμβρίου από το Πνευματικό Κέντρο, στο Ανοιχτό Πέτρινο Θέατρο της

Κρύας, χωρητικότητας 1.500 θέσεων. Περιλαμβάνουν θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, παιδικά θέατρα, διήμερο παραδοσιακών χορών, συναντήσεις φιλαρμονικών – χορωδιών κ.α. καθώς επίσης και διάφορες δραστηριότητες τοπικών πολιτιστικών συλλόγων, φορέων και σχολείων. Αποτελούν πόλο έλξης για την ευρύτερη περιοχή και τους γειτονικούς νομούς.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λεβαδέων

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Λεβαδέων στα 21 χρόνια λειτουργίας του έχει παρέμβει έντονα και δημιουργικά στον τομέα του πολιτισμού, με τους παρακάτω θεσμούς.

Α. Τμήμα Θεάτρου

Το τμήμα του Δημοτικού Θεάτρου Λιβαδειάς ξεκίνησε την δραστηριότητά του το 1990. Αποτελείται από μια ομάδα 20 ερασιτεχνών ηθοποιών με πολύ κέφι και μεράκι για δημιουργία. Στεγάζεται στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο στο ισόγειο του Πνευματικού Κέντρου δυναμικότητας 120 θέσεων, όπου εκεί δίνονται οι παραστάσεις τη χειμερινή περίοδο.

Την θερινή περίοδο το δημοτικό θέατρο δίνει παραστάσεις σε χωριά και πόλεις του νομού, αλλά και στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Λεβαδέων «Τροφώνια». Έχει πάρει μέρος σε πολλά φεστιβάλ και θεατρικούς αγώνες και έχει βραβευτεί στα φεστιβάλ Κορίνθου, Λευκάδας, Ιθάκης και Ζωγράφου.

Β. Τμήμα Χορού

Το τμήμα παραδοσιακών χορών ιδρύθηκε το 1998. Λειτουργούν δυο ομάδες, μία αρχάριων και μια ομάδα χορευτικών παραστάσεων, οι οποίες αποτελούνται συνολικά από 100 περίπου χορευτές. Το χορευτικό τμήμα παραδοσιακών χορών έχει συμμετάσχει σε πολλές τοπικές εκδηλώσεις και σε εκδηλώσεις του νομού Βοιωτίας και της χώρας μας.

Γ. Δημοτική Πινακοθήκη

Στο Πνευματικό Κέντρο λειτουργεί από το 1991 η Δημοτική Πινακοθήκη με την μόνιμη έκθεση των 70 συντηρημένων έργων του ντόπιου ζωγράφου Θεόδωρου Λαζαρή. Παράλληλα βρίσκεται σε εξέλιξη, συλλογή έργων ζωγραφικής με έργα σύγχρονων ζωγράφων. Στον ίδιο χώρο φιλοξενούνται κατά καιρούς εκθέσεις άλλων μεγάλων ζωγράφων, εκθέσεις φωτογραφίας, λαογραφικού υλικού και αγιογραφίας.

Φιλαρμονική Δήμου Λεβαδέων

Η Φιλαρμονική του Δήμου Λεβαδέων ιδρύθηκε γύρω στα 1900. Κατά τη μακρόχρονη ιστορία της έχει να επιδείξει αξιόλογο έργο στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης με τη συμμετοχή της στους εθνικούς και θρησκευτικούς εορτασμούς τόσο στην πόλη της Λιβαδειάς αλλά και σε όλο το Νομό Βοιωτίας.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

Το Κάστρο

Το κάστρο της Λιβαδειάς άρχισε να κατασκευάζεται από τους Φράγκους και ολοκληρώθηκε από τους Καταλανούς, που κατέλαβαν την Λιβαδειά στα 1311 μ.Χ. Ο εξωτερικός περίβολος του Κάστρου, περιζώνει μια βραχώδη κορυφή που από την μια της πλευρά καταλήγει στο φαράγγι. Από τους επτά αρχικούς πύργους σήμερα σώζονται τρεις, στον ψηλότερο από τους οποίους η Λιβαδειά ύψωσε την σημαία της Επανάστασης τρίτη στην σειρά μετά την Καλαμάτα και τα Σάλωνα.

Το Ρολόι της Λιβαδειάς

Ο πύργος του ρολογιού, χτίστηκε στα χρόνια της φραγκοκρατίας και χρησίμευσε ως Πυρσός. Στα 1803 ο λόρδος Έλγιν χάρισε στην πόλη ένα ρολόι προκειμένου να πάρει άδεια ανασκαφής για την εξεύρεση του Μαντείου του Τροφωνίου. Το ρολόι τοποθετήθηκε στον πύργο για να είναι ορατό από όλα τα σημεία της πόλης.

Η πλατεία Εθνικής Αντίστασης

Είναι η κεντρική πλατεία της Λιβαδειάς, στην οποία βρίσκεται το Δημαρχείο της πόλης. Το Δημαρχείο στεγάζεται στο ιστορικό ξενοδοχείο Ελικών. Η πλατεία ονομάστηκε Πλατεία Εθνικής Αντιστάσεως προς τιμή δέκα Λεβαδέων οι οποίοι απαγχονίστηκαν σ' αυτήν την πλατεία από τους Γερμανούς.

Εσπατόριο στην πλατεία Εθνικής Αντίστασης.

Η Ιερουσαλήμ

Πρόκειται για μια νεώτερη εκκλησία χτισμένη πάνω στον βράχο που δεσπόζει στην κορυφή του φαραγγιού της Κρύας. Ο επισκέπτης για να καταλήξει εκεί πρέπει να ανέβει τα 600 σκαλιά που οδηγούν από την Κρύα στην εκκλησία.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΑΤΕ

ΜΕ ΤΡΕΝΟ

Από Αθήνα για Λιβαδειά: τηλ. 010-5240601

Από Θεσσαλονίκη για Λιβαδειά: τηλ. 0310-517517

ΜΕ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ

Από Αθήνα για Λιβαδειά. Πρακτορείο Λιβαδειάς τηλ. 010-8317173

ΠΟΥ ΘΑ ΜΕΙΝΕΤΕ

Λιβαδειά

- Λεβάδεια. Τηλ. 02610-23611
- Φίλιππος. Τηλ. 02610-24931
- Ερατώ. Τηλ. 02610-20351

Ελικώνας

- Καντάς Δημήτρης. Τηλ. 02610-20339 & 02610-20340 & 02610-20322
- Πολύμνια. Τηλ. 02610-25429 & 02610-28487 & 02610-28808

Η Αράχοβα

ΟΙ ΔΗΜΟΙ ΤΟΥ ΕΛΙΚΩΝΑ

Δήμος Χαιρώνειας

Ο Δήμος Χαιρώνειας αποτελείται από εννέα δημοτικά διαμερίσματα, την Χαιρώνεια σε απόσταση 14,2 χλμ. από Λιβαδειά και 750 κατοίκους, τον Άγιο Βλάσιο με 380 κατ., και απόσταση από τη Λιβαδειά 20 χλμ., το Προσήλιο με 92 κατ., και απόσταση 12,5 χλμ. από Λιβαδειά, τα Βασιλικά, με 122 κατ., και απόσταση 25,4 χλμ. από τη Λιβαδειά, το Ανθοχώρι, με 327 κατ., και απόσταση 25,8 χλμ. από τη Λιβαδειά, τον Προφήτη Ηλία, με 175 κατ., σε απόσταση 30 χλμ. από Λιβαδειά, και το Θούριο, με 238 κατ., και απόσταση 10 χλμ. από την Λιβαδειά.

Το παλιότερο όνομα της ήταν Άρνη, ενώ Χαιρώνεια ονομάστηκε από τον Χαίρωνα, γιο του Απόλλωνα. Κοντά στην πόλη υπήρχε πολύανδρος τάφος στον οποίο ήταν στημένο επάνω το γνωστό λιοντάρι της Χαιρώνειας, ύψους 5,50 μ.

Η Αράχοβα

Δήμος Αράχοβας

Η Αράχοβα, με 3.100 κατ., σε απόσταση 35,4 χλμ. από την Λιβαδειά, βρίσκεται στις υπώρειες του Παρνασσού. Ο οικισμός έχει διατηρήσει όλο το οικιστικό του δυναμικό από το τέλος του προηγούμενου αιώνα και ξεχωρίζει με τα εξαιρετικά πέτρινα σπίτια του, τις πολλαπλές ευκαιρίες για διασκέδαση και την πληθώρα των καταστημάτων που προσφέρουν τοπικά προϊόντα.

Κοινότητα Κυριακίου

Το Κυριάκι έχει 2.150 κατ., απέχει 42 χλμ. από την Λιβαδειά, και είναι ένα από τα παλαιότερα και τα ομορφότερα χωριά του ορεινού συγκροτήματος του Ελικώνα. Το Φλυγόνιο, τα ερείπια του οποίου σώζονται στην περιοχή της σημερινής κοινότητας Κυριακίου, είχε ακρόπολη (το σημερινό Παλαιόκαστρο) της οποίας σώζονται τα αρχαία τείχη. Όπως και άλλες φωκικές πόλεις καταστράφηκε ολοσχερώς από τον Φίλιππο τον Β' τον Μακεδόνα περίπου στο 350 π.Χ. κατά τους Ιερούς πολέμους. Από τότε μέχρι την κάθοδο των αρβανιτών (14ο αιώνας) το Κυριάκι ήταν κτισμένο πάνω στο αρχαίο Φλυγόνιο.

Το Κυριάκι

Στην Επανάσταση του 1821 πολέμησαν κάτω από την καθοδήγηση του Οδ. Ανδρούτσου, του Αθ. Διάκου, του Γ. Γκούρα και του Ν. Κριεζώτη. Στον ιταλογερμανικό πόλεμο το Κυριάκι συμμετείχε ενεργά στην αντίσταση με αποτέλεσμα να καεί δυο φορές στην διάρκεια του 1943. Τον Απρίλη του 1944, είκοσι κάτοικοι του χωριού εκτελέστηκαν στον Καρακόλιθο, όπου σήμερα έχει στηθεί μνημείο.

Χρήσιμα Τηλέφωνα

- *Κοινότητα:* 02670-51204 & 02670-51104, Fax: 02670-51420
- *Αστυνομία:* 02670-51216
- *Αγροτικό Ιατρείο:* 02670-51225
- *Ενοικιαζόμενα Δωμάτια Χ. Κανά:* 02670-51253

Αξιοθέατα του Κυριακίου

- Αρχαίο Φλυγόνιο
- Παλαιόκαστρο
- Εκκλησία της Παναγίας
- Η περιοχή της Αρβανίτσας

Παραλία Κυριακίου

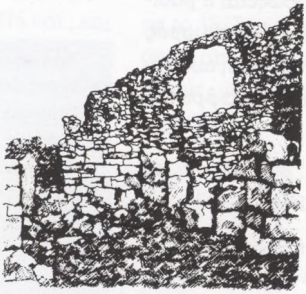
ΔΗΜΟΣ ΔΑΥΛΕΙΑΣ

Ο Δήμος Δαύλειας, έχει τρία δημοτικά διαμερίσματα. Την Δαύλεια, με 2.190 κατ., που απέχει 28,2 χλμ. από Λιβαδειά, το Μαυρονέρι, με 350 κατ., και απόσταση από την Λιβαδειά 22,6 χλμ. από Λιβαδειά και το Παρόρι, σε απόσταση 27,7 χλμ. από Λιβαδειά και 365 κατοίκους.

Δαύλεια

Η Δαύλεια πήρε μέρος στον Τρωϊκό πόλεμο με αρχηγούς τον Επίστροφο και τον Σχεδίο. Όταν ο Ξέρξης επιχείρησε να συλλήσει τους θησαυρούς των Δελφών και απέτυχε, έκαψε την περιοχή της Δαύλειας. Με την αποχώρηση του Ξέρξη και την ήττα του Μαρδόνιου, στις Πλαταιές ξανακτίστηκε η Δαύλεια. Κυριεύτηκε πάλι στα 379 π.Χ. από τον Φίλιππο Β' και καταστράφηκε συθέμελα μαζί με όλες τις ομόσπονδες φωκικές πόλεις το 348 π.Χ. Αργότερα ανοικοδομήθηκε και οχυρώθηκε εκ νέου. Οι ρωμαίοι δυσκολεύτηκαν να την καταλάβουν στα 198 π.Χ. Στα χρόνια της φραγκοκρατίας επισκευάστηκε το κάστρο της La Dablia, και η Δαύλεια χρημάτισε έδρα καθολικής επισκοπής. Κατά την τουρκο-

κρατία διετέλεσε και πάλι έδρα ορθόδοξης επισκοπής και στο διάστημα μάλιστα του 1653-1655 έδρα Αρχιεπισκοπής. Το 1821 και τα τρία δημοτικά διαμερίσματα, αποτέλεσαν σημαντικό κέντρο αγώνων. Έδωσαν ξανά το παρόν το 1922 με τον συνταγματάρχη Δημήτριο Καλλιαγκάκη, ο οποίος έδωσε την ζωή του στο Αλή Βεράν. Στον β' παγκόσμιο πόλεμο η Δαύλεια αντιστάθηκε σθεναρά και το χωριό κάηκε στις 5 Μαΐου 1943.

Ερείπια της αρχαίας Δαυλίδας.

Αξιοθέατα του Δήμου Δαύλειας

Το κάστρο της Δαύλειας βρίσκεται νότια του οικισμού σε απόσταση 15'. Η βάση του κάστρου χρονολογήθηκε στον 4ο π.Χ. αιώνα ενώ το ανώτερο τμήμα του ανάγεται στον Μεσαίωνα.

Το Μοναστήρι της Ιερουσαλήμ ένα από τα πιο αξιόλογα θρησκευτικά κέντρα από την εποχή της τουρκοκρατίας, θέατρο σημαντικών εθνικών μαχών. Βρίσκεται στα ριζά του Παρνασσού μέσα σε ένα ελατόδασος. Ιδρύθηκε το 1088 ημερομηνία ανοικοδόμησης του καθολικού του μοναστηριού. Η καίρια θέση του στην Κεντρική Ελλάδα το έκανε ζωτικό σημείο, στον αγώνα των οπλαρχηγών του 1821. Καταστράφηκε στην τουρκοκρατία και αναστηλώθηκε πρόσφατα.

Το εξωκλήσι του Αγίου Γεωργίου, ανάγεται στα μεσαιωνικά χρόνια και βρίσκεται μέσα στην Δαύλεια. Είναι ρυθμού βασιλικής με εξωτερικά αντιστηρίγματα λιθοδομής και τοιχογραφίες του 18ου αιώνα.

Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν σπήλαια που παρουσιάζουν ιδιαίτερο σπηλαιολογικό ενδιαφέρον.

Στον οικισμό της Δαύλειας υπάρχουν τέσσερις παλιοί νερόμυλοι στους οποίους διασώζεται ο βασικός μηχανολογικός εξοπλισμός και μαρτυρούν την μεγάλη οικονομική ευμάρεια στην οποία βρισκόταν ο οικισμός.

Το ρολόι της Δαύλειας, το οποίο χρονολογείται στο 1928.

Το παλιό Μετόχι, ιδιοκτησίας της Ιεράς Μητρόπολης Θηβών και Λεβαδείας.

Οι πηγές του Αγίου Ιωάννη Μαυρονερίου είναι ένα οικολογικό στοιχείο που προστατεύεται από τον Δήμο.

Η κατασκήνωση στον Λαπαθιά, βρίσκεται στην καρδιά του ελατόδασους.

Στο πλούσιο οικοσύστημα της περιοχής λειτουργούν παιδικές κατασκηνώσεις της Μητρόπολης.

Σημαντικά έθιμα και εορτασμοί

Απόκριες- Καθαρά Δευτέρα: παραδοσιακό ξεφάντωμα και σαρακοστιανό τραπέζι στην κεντρική πλατεία της Δαύλειας.

Κάψιμο της Δαύλειας από τους Ιταλούς το 1943: Επιμνημόσυνη δέηση στην μνήμη του συνταγματάρχη Δ. Καλλιαγκάκη, κατάθεση στεφάνων, εμφάνιση χορευτικών και χορωδίας.

Χρήσιμα Τηλέφωνα (02610)

- Δήμος Δαύλειας: 52567, 52203
- Αστυνομία Δαύλειας: 52222
- Αγροτικό Ιατρείο: 52201
- ΕΛΤΑ: 52229
- Σταθμός Πυροσβεστικής: 28558
- Λεωφορεία Λιβαδειά-Δαύλεια: 28336
- Σιδηροδρομικός Σταθμός Λιβαδειάς: 28048
- Ενοικιαζόμενα Δωμάτια Ειρήνη Αγγελή: 52033

ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ

Ο δήμος Διστόμου αποτελείται από δυο δημοτικά διαμερίσματα το Δίστομο που απέχει 24 χλμ. από Λιβαδειά και έχει με 2.160 κατ., και το Στείρι που έχει 915 κατ., και απέχει 28,7 χλμ. από Λιβαδειά.

Δίστομο

Το Δίστομο έχει κτισθεί στα ερείπια της αρχαίας πόλης Αμβρυσσός. Η πόλη της Αμβρυσσού καταστράφηκε από τον Φίλιππο κατά τον Ιερό πόλεμο το 338 π.Χ. Το 198 π.Χ. κυριεύθηκε από τους Ρωμαίους. Στην ομηρική περίοδο η πόλη ήταν ανεπτυγμένη στα παράλια του Κορινθιακού κόλπου με το όνομα Μεδεών.

Κατά την βυζαντινή περίοδο η παραλία της γίνεται επίνειο της ευρύτερης περιοχής. Η αλλαγή ονομασίας από Αμβρυσσός σε Δίστομο επέρχεται περίπου κατά τον 10ο-11ο αιώνα, κατά πάσα πιθανότητα εξαιτίας ενός δίστομου πηγαδιού, που υπήρχε στην περιοχή.

ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΑ ΕΥΦΡΟΣ. ΙΩ.	ΕΤΩΝ	36
ΠΑΠΑΛΕΩΝΙΔΑ ΠΑΓΩΝΑ Λ.	»	34
ΠΑΠΑΛΕΩΝΙΔΑ ΠΑΝΩΡΑΙΑ Λ.	»	2
ΠΑΣΧΟΥΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΗΜ.	»	38
ΠΑΣΧΟΥΛΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΔΗΜ.	»	6
ΠΕΡΓΑΝΤΑ ΕΛΕΝΗ ΚΩΝ.	»	50
ΠΕΡΓΑΝΤΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΤΘ.	»	52
ΠΕΡΓΑΝΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΝΙΚ.	»	48
ΠΕΡΓΑΝΤΑ ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΘ.	»	73
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΥΦΡΟΣ. ΙΩ.	»	78
ΠΕΡΓΑΝΤΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΝΙΚ.	»	19
ΠΕΡΓΑΝΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΙΩ.	»	65
ΠΕΡΓΑΝΤΑ ΕΛΕΝΗ ΑΝ.	»	68
ΠΕΡΓΑΝΤΑ ΖΑΦΕΙΡΑ ΒΑΣ.	»	10

Κατά την επανάσταση του 1821, στο Δίστομο έγιναν δυο σημαντικές μάχες. Η πρώτη το 1825 μεταξύ των δυνάμεων του Γκούρα και του εκστρατευτικού σώματος της στρατιάς του Κιουταχή κι η δεύτερη το 1827 «η μάχη του Διστόμου», όπως αποκαλείται από τους ιστορικούς, μεταξύ των δυνάμεων του Καραϊσκάκη και σώμα τουρκαλβανών του Κιουταχή.

Στα νεώτερα χρόνια το Δίστομο γίνεται γνωστό από το ολοκαύτωμά του, από τα γερμανικά στρατεύματα στις 10 Ιουνίου 1944 (Σφαγή Διστόμου). Οι Γερμανοί κατακτητές μέσα σε δυο ώρες σκότωσαν, έκαψαν και βίασαν 218 άμαχους.

Γύρω στα 1935 ο μεταλλειολόγος Διστομίτης Γιάννης Μπάρλος ανακαλύπτει τα κοιτάσματα βωξίτη στα γύρω βουνά και έτσι αρχίζει η εκβιομηχάνιση του Διστόμου. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 δημιουργείται στην περιοχή εργοστασιακό συγκρότημα παραγωγής αλουμινίου. Στην παραλία Διστόμου ιδρύεται ο οικισμός των εργα-

Το Δίστομο

ζομένων στο Αλουμίνιο της Ελλάδας με την ονομασία Άσπρα Σπίτια.

Στείρι

Η αρχαία Στείριδα, σύμφωνα με τον Παυσανία, χτίστηκε από τους Στειριείς, οι οποίοι ακολουθώντας τον βασιλιά τους Πετεό που εκδιώχθηκε από την Αθήνα αναζήτησαν άλλο τόπο εγκατάστασης. Ερείπια της αρχαίας Στείριδας σώζονται στους πρόποδες του Ελικώνα, στη θέση Λιβάδι. Η περιοχή κατά καιρούς ήταν πεδίο σφοδρών συγκρούσεων μεταξύ φωκέων και βοιωτών. Η πόλη καταστράφηκε το 346 π.Χ. από τον Φίλιππο Β'. Το 147 π.Χ. καταστράφηκε ξανά από τους

Μουσείο Διστόμου.

Μνημείο Σφαγής Διστόμου.

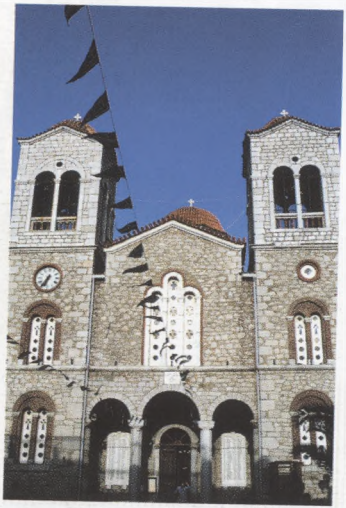

Καφενείο στο Στείρι

Φούρνος στο Δίστομο.

Ι. Ναός Αγίου Νικολάου Διστόμου.

ρωμαίους. Τον 7ο αιώνα η Στείριοι εγκατέλειψαν την περιοχή για να επιβιώσουν μη μπορώντας να αντιμετωπίσουν τις επιδρομές από Γότθους και Οστρογότθους.

Πιθανώς στους πρώτους βυζαντινούς χρόνους οι Στειριείς μετεγκαταστάθηκαν στην τοποθεσία που βρίσκεται το σημερινό Στείρι. Κατά την επανάσταση του 1821 στο μοναστήρι του Οσίου Λουκά, ο Δεσπότης Ησαΐας, Σαλώνων ευλόγησε τα όπλα αγωνιστών και κήρυξε την επανάσταση κατά των τούρκων στην Ρούμελη.

Σήμερα το Δίστομο και το Στείρι αποτελούν ενιαίο Δήμο με την ονομασία «Δήμος Διστόμου».

Σημαντικά έθιμα και εορτασμοί

- Καρναβάλι – Απόκριες
- Καθαρά Δευτέρα
- Παρέλαση Κουδουναραίων και καρναβαλικών αρμάτων, λαϊκό γλέντι με μουσική δωρεάν φαγητό και διστομίτικο κρασί.

Χρήσιμα Τηλέφωνα (02670)

- Δήμος Διστόμου: 22320, 22633. Fax: 22063
- Δημοτικό Διαμέρισμα Στειρίου: 22161, 22123.
- Αστυνομία Διστόμου: 22100
- Παραλία Διστόμου: 41222
- ΕΛΤΑ: 22340
- Κέντρο Υγείας Διστόμου: 22790
- ΙΚΑ Παραλίας Διστόμου: 41397, 42179.

Συλλογές και Μουσεία

- Αρχαιολογική συλλογή Διστόμου.
- Μουσείο Σφαγής Διστόμου.
- Λαογραφικό Μουσείο Διστόμου.

Αξιοθέατα

- Μοναστήρι Οσίου Λουκά
- Μνημείο Σφαγής Διστόμου (Μαυσωλείο)
- Μνημείο Εθνικής Αντίστασης (Καρακόλιθος)
- Αρχαιολογικό πάρκο στο Δίστομο (περιοχή Αγίου Χαραλάμπους)
- Ερείπια της αρχαίας Στείριδας (Στείρι)
- Φαράγγι Κλεισούρας (Στείρι)
- Ερείπια της αρχαίας πόλης Μεδεών (Άγιος Νικόλαος, παραλία Διστόμου)

Μνημείο Εθνικής Αντίστασης στον Καρακόλιθος.

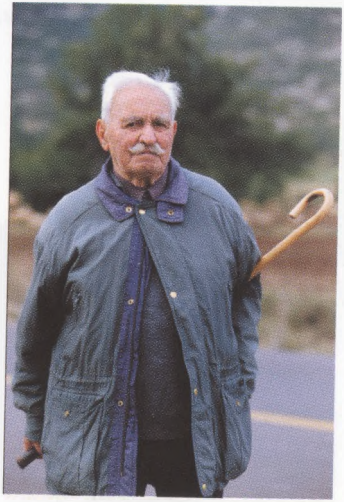

Οι Θεσπιές

ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΠΙΩΝ

Ο Δήμος Θεσπιών αποτελείται από πέντε δημοτικά διαμερίσματα, τις Θεσπιές σε απόσταση 14,39,3 χλμ. από Λιβαδειά και 1.850 κατοίκους, το Λεοντάρι με 1.246 κατ., και απόσταση από τη Λιβαδειά 40 χλμ., το Μαυρομάτι με 2.020 κατ., και απόσταση 35,2 χλμ. από Λιβαδειά, το Νεοχώρι, με 635 κατ., και απόσταση 35 χλμ. από τη Λιβαδειά, και την Άσκρη, με 1.200 κατ., και απόσταση 32,2 χλμ. από τη Λιβαδειά.

Κόλλυβα στην Άσκρη.

Το Μαυρομάτι

Η Άσκρη

Χρήσιμα Τηλέφωνα (02620)

- Δήμος Θεσπιών: 65440. 65575.
- Δ.Δ. Νεοχωρίου: 65474
- Δ.Δ. Άσκρης: 67217
- Δ.Δ. Μαυροματίου: 67321
- Δ.Δ. Λεονταρίου: 65419

Ο Άγιος Γεώργιος

ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο Δήμος Αγίου Γεωργίου αποτελείται από έξι δημοτικά διαμερίσματα, τον Άγιο Γεώργιο σε απόσταση 15,5 χλμ. από Λιβαδειά και 2.170 κατοίκους, την Κορώνεια με 715 κατ., και απόσταση από τη

Λιβαδειά 21 χλμ., την Αγία Τριάδα με 1.475 κατ., και απόσταση 20 χλμ. από τη Λιβαδειά, την Αγία Άννα, με 510 κατ., και απόσταση 26,5 χλμ. από τη Λιβαδειά, την Αγία Παρασκευή, με 190 κατ., και απόσταση 14 χλμ. από τη Λιβαδειά, και τις Αλαλκομενές, με 200 κατ., σε απόσταση 18 χλμ. από τη Λιβαδειά.

Χρήσιμα Τηλέφωνα (02610)

- Δήμος Αγίου Γεωργίου: 43957, 98258.

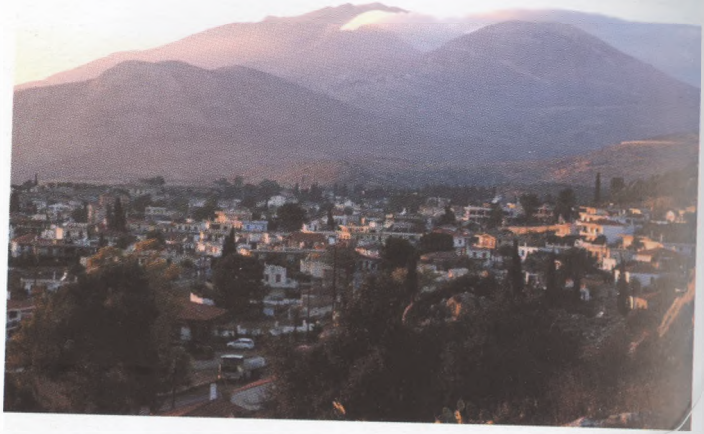
Η Κορώνεια

Η Αγία Τριάδα

Ο ξενώνας στην Αγία Άννα.

Η Δόμβραινα

ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΒΡΑΙΝΑΣ

Ο Δήμος Δόμβραινας αποτελείται από πέντε δημοτικά διαμερίσματα. Την Δόμβραινα, σε απόσταση 57,5 χλμ. από την Λιβαδειά και με 1.360 κατ., την Θίσβη, με 520 κατ., και απόσταση 58 χλμ. από την Λιβαδειά, την Ελλοπία, με 660 κατ., και απόσταση 45 χλμ. από την Λιβαδειά, την Ξηρονομή, με 575 κατ., και απόσταση 48,4 χλμ. από Λιβαδειά και τον Πρόδρομο, με 1.100 κατ., και 65,2 χλμ. απόσταση από την Λιβαδειά.

Δόμβραινα

Ο χώρος της Δόμβραινας υπάγεται στην περιοχή της αρχαίας Θίσβης. Στην διάρκεια της ενετοκρατίας, αλλά και στα τέλη του 17ου με αρχές 18ου αιώνα σημειώνονται μετακινήσεις πληθυσμού από την Πελοπόννησο στην Ρούμελη μέσω Κορινθιακού κόλπου. Έλαβε μέρος στον αγώνα του 1821. Στην Δόμβραινα έδωσε μάχη ο Γ. Καραϊσκάκης στα 1826.

Ελαιοτριβείο στη Δόμβραινα.

Αξιοθέατα

- Πύργος Δόμβραινας (από τα χρόνια της τουρκοκρατίας)
- Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου
- Ιερός Ναός Ζωοδόχου Πηγής
- Ιερός Ναός Αγίας Αικατερίνης

Ο Πρόδρομος.

Πρόδρομος

Δυτικά του χωριού σε ύψωμα δεσπόζει ο προϊστορικός οικισμός Χορσιές από τον οποίο ο οικισμός διατήρησε έως πρόσφατα την ονομασία Χώστια. Στο κάστρο σώζονται κυκλώπεια τείχη ενώ στα ελληνιστικά χρόνια υπήρχε υφαντουργείο, όπως αποκάλυψαν αρχαιολογικές ανασκαφές στην περιοχή. Ο Πρόδρομος συμμετείχε στην επανάσταση του 1821. Τον Αύγουστο του 1943 πυρπολήθηκε από τους Γερμανούς και κάηκε.

Αξιοθέατα

- Κάστρο Χορσιών
- Παραλία Σαράντι
- Μοναστήρι Οσίου Σεραφείμ
- Η υδρογέφυρα
- Ιερός ναός Αγίου Ιωάννη
- Παρεκκλήσι Αγίας Παρασκευής
- Παρεκκλήσι Αγίας Τριάδας
- Παρεκκλήσι Προφήτη Ηλία

Θίσβη

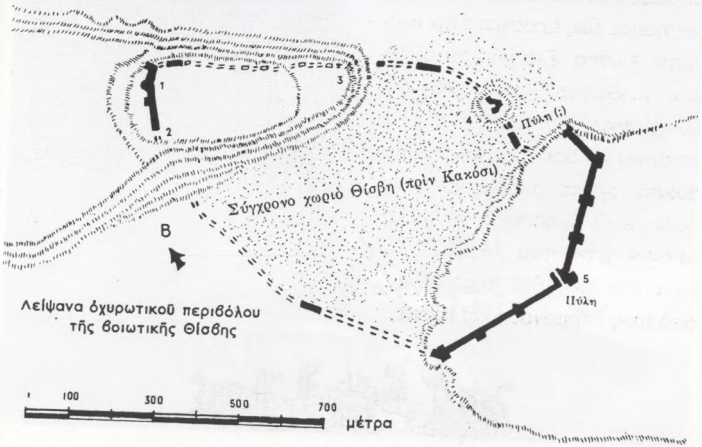
Η Θίσβη είναι ένας προϊστορικός οικισμός με ευρήματα μυκηναϊκής εποχής εξυπηρετείτο από δυο λιμάνια, τον Άγιο Ιωάννη και το Βαθύ. Στον οικισμό βρέθηκαν αντικείμενα από την Γεωμετρική εποχή με πολυάριθμα ειδώλια κλασικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων.

Αξιοθέατα

- Μυκηναϊκοί τάφοι
- Παλαιοχριστιανικοί τάφοι
- Ακρόπολη (Παλαιόκαστρο)
- Φράγκικος πύργος
- Ερείπια βυζαντινής εκκλησίας Αγίας Κυριακής
- Βυζαντινή εκκλησία Αγίας Σωτήρας
- Βυζαντινή εκκλησία Αγίου Αθανασίου

Πύργος στη Θίσβη.

Ξηρονομή

Στην αρχαιότητα στην περιοχή υπήρχε οικισμός με το όνομα Δονάκων, που σημαίνει καλαμιώνας. Εδώ γεννήθηκε ο αυλός Δόναξ. Σε πηγή του Δονάκονα πνίγηκε ο μυθικός Νάρκισσος.

Η Ξηρονομή έλαβε μέρος στον αγώνα του 1821, με σημαντικότερη τη μάχη της Τάτιζας που έγινε τον Μάιο του 1944. Ένα από τα σημαντικότερα ευρήματα από την περιοχή της Ξηρονομής είναι το άγαλμα της Φιλώτειας, αφιερωμένο στην μητρότητα και το οποίο φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών. Σε πρόσφατη ανασκαφή στην περιοχή αποκαλύφτηκαν θεμέλια πρωτοχριστιανικού ναού.

Αξιοθέατα

- Το λιμάνι Αλυκή, όπου και τα ερείπια της αρχαίας πόλης Τίφα.
- Ιερός Ναός Γενεθλίου της Θεοτόκου.

Σημαντικά έθιμα

- Αποκριά: μεταμφιέσεις με παραδοσιακές στολές.
- Κυριακή του Πάσχα: μετά την λειτουργία της Αγάπης, παραδοσιακός χορός ΝΤΙΒΑΝΙ στην πλατεία του χωριού, με δημοτικά τραγούδια, τσάμικα και καγκέλι.

Χρήσιμα Τηλέφωνα (02640)

- Δήμος Δόμβραινας: 22203, 22206.
- Δ.Δ. Θίσβης: 22202
- Δ.Δ. Ξηρονομής: 41253
- Δ.Δ. Ελλοπίας: 41411
- Δ.Δ. Προδρόμου: 31302

ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΑΡΤΟΥ

Αλίαρτος

Η ακρόπολη της Αλιάρτου κατοικήθηκε στα παλαιολιθικά χρόνια, συνεχίστηκε στα νεολιθικά χρόνια και στην εποχή του Χαλκού.

Η πόλη κάηκε το 480 π.Χ. από τους Πέρσες. Ξανακτίστηκε αργότερα και στον Πελοποννησιακό πόλεμο ήταν από τις κυριότερες πόλεις της βοιωτικής ομοσπονδίας. Το 171 π.Χ. καταστράφηκε ολοκληρωτικά από τους ρωμαίους και έπεσε σε αφάνεια. Τον 18ο αιώνα δημιουργούνται οι πρώτοι οικιστικοί πυρήνες στην περιοχή με τα ονόματα Μάζι και Μούλκι. Μια μικρή επίπεδη έκταση στους πρόποδες του Ελικώνα ήταν σύμφωνα με προφορικές μαρτυρίες «το πρώτο χωριό», το οποίο σταδιακά εξαπλώθηκε κοντά στην λίμνη.

Αξιοθέατα

- Καταρράκτης Πέτρας
- Κήποι Αλιάρτου
- Ιερά Μονή Ευαγγελιστρίας (Βυζαντινό μοναστήρι 5ου αιώνα)
- Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου (Βυζαντινό μοναστήρι 5ου αιώνα)
- Τοποθεσία «Χαλίκι» στον Ελικώνα
- Τοποθεσία «Πουρνάρα» στον Ελικώνα
- Αγία Κυριακή Αλιάρτου

Χρήσιμα Τηλέφωνα (02680)

- Δήμος Αλιάρτου: 22922, 22243.

Αταλάντη
Βασιλικά
Τιθορέα
Έξαρχος
Επτάλοφος
Αγ. Μαρίνα
Πύργος
Άμφισσα
Καλύβια
Αιόντιο
Δελφοί
Δαύλεια
Ορχομε
Καρυά
Αράχοβα
Ιτέα
Δίστομο
Ι.Μ. ΟΣΙΟΥ ΛΟΥΚΑ
ΛΙΒΑΔΕΙΑ
Αλκομε
Παραλία Διστόμου
Λαφύστι
Άγ. Γεώργιος
Αγ. Νικόλαος
Αγ. Τριάδα
Κορώνεια
Κυριάκι
Υψηλάντης
Ι.Μ. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
Μάζι
Αγ. Άννα
Ι.Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ
Ι.Μ. ΟΣΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ
Ι.Μ. ΜΑΚΑΡΙΩΤΙΣΣΑ
Πρόδρομος
ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
Παρ. Σαράντη
Δόμβραινα
Αγ. Νικόλαος
Αλυκή
ΑΛΚΥΟ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΒΟΪΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
Λούτσιο
Κάστρο
Αλίαρτος
Μαυρομάτι
Λεοντάρι
ΘΗΒΑ
Θεσπιές
Ελλοπία
Καπαρέλλι
Ερυθρές
Δάφνη
ΑΘΗΝΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

** Η φωτογραφία της σελίδας 29 ανήκει στο αρχείο του Ε.Χ.Ο.Σ. Λιβαδειάς.*

